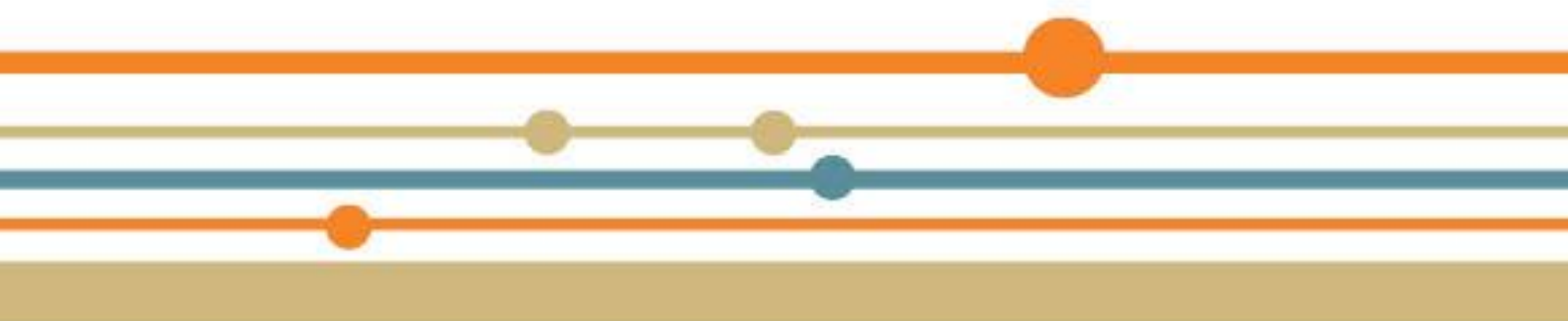

Svalare tider i tjänstesektorn

Almegas Tjänsteindikator Kvartal 2 2019

Almegas tjänsteindikator är en kvartalsbaserad konjunkturindikator som belyser den sammantagna utvecklingen i den privata tjänstesektorn. Tjänsteindikatorn har ett högt prognosvärde för utvecklingen av produktion, priser och sysselsättning inom tjänstesektorn, och ligger cirka två månader före publiceringen av det faktiska utfallet för tjänsteproduktionen enligt SCB. Tjänsteindikatorn är en snabb och tillförlitlig signal på konjunkturförändringar i branscher som tillsammans svarar för 52 procent av Sveriges BNP och 47 procent av sysselsättningen.

Almegas tjänsteindikator är väl lämpad för att tidigt förutse vändpunkterna i konjunkturen. Tjänsteindikatorn förutspådde redan i juni 2009 – helt korrekt - att nedgången för tjänstesektorn under finanskrisen skulle bli relativt kortvarig. Tjänsteindikatorn förutspådde även den avmattning som skedde under 2011 och den återhämtning som inleddes under slutet av 2013.

Insamlingen av underlag för denna upplaga av tjänsteindikatorn avslutades den 11 juni 2019.

För ytterligare upplysningar om Tjänsteindikatorn kontakta:

Patrick Joyce
Chefekononom Almega
Tel. 08-762 69 67, patrick.joyce@almega.se

Oscar Scheja
Ekonom Almega
Tel. 08-762 70 41, oscar.scheja@almega.se

Almega är de svenska tjänsteföretagarnas arbetsgivar- och intresseorganisation. Almega har cirka 11 000 medlemsföretag i sju förbund, som tillsammans representerar ett 60-tal branscher inom tjänstesektorn. Medlemsföretagen har sammanlagt drygt 550 000 anställda. Förbunden arbetar med de frågor som rör respektive bransch. Arbetsgivarförbunden bildar tillsammans Almega och ingår i Svenskt Näringsliv.

- Almega Tjänsteförbunden
- Almega Tjänsteföretagen
- Kompetensföretagen
- IT&Telekomföretagen
- Innovationsföretagen
- Medieföretagen
- Vårdföretagarna

Innehåll

1	Sammanfattning.....	5
2	Svalare tider i privat tjänstesektor.....	6
	2.1 Tjänsteindikatorn och tjänsteproduktionen	6
	2.2 Tjänstebranschernas tillväxt första kvartalet 2019.....	14
3	Arbetsmarknadsindikatorn	23
	3.1 Svagare sysselsättningstillväxt andra kvartalet	23
4	Prisindikatorn	30
	4.1 Fortsatt svag prisökningstakt i tjänstesektorn.....	30
	4.2 KPI och konsumentpriserna på tjänster	35

Faktaruta om tjänsteindikatorn

Almegas tjänsteindikator har tagits fram av Almega från och med år 2001¹ för att ge en indikation om vart konjunkturen i den privata tjänstesektorn är på väg på kort sikt. Indikatorn ger information för att tidigt kunna förutspå vändpunkter i konjunkturen, både inom tjänstesektorn och i hela Sveriges ekonomi, eftersom den privata tjänstesektorn svarar för 52 procent av Sveriges BNP.

Almegas tjänsteindikator täcker in cirka 90 procent av den privata tjänstesektorns förädlingsvärde och drygt 80 procent av dess sysselsättning.² Indikatorn bygger på en skattning av sambandet mellan tjänsteföretagens svar i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och utfallet för produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Skattningen utgår från sambandet mellan bland annat företagens förväntningar om det kommande kvartalets efterfråge- och produktionsutveckling och den faktiska utvecklingen av tjänsteproduktionen per kvartal enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex.

Tjänsteindikatorn är beräknad i indexform där värdet 100 anger genomsnittet för den observerade period som den bygger på (skattningen är gjord på data från och med år 2005). Indexvärden över 100 anger en högre tillväxt jämfört med det historiska genomsnittet och index under 100 på det motsatta. Indikatorn anger också om tillväxten kan förväntas öka, vara ungefär oförändrad eller minska under det närmaste kvartalet. Indikatorn är ledande och ligger två till tre månader före publiceringen av det faktiska utfallet från SCB.

Almegas arbetsmarknadsindikator bygger på ett skattat samband mellan svar från tjänsteföretagen i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och den privata tjänstesektorns sysselsättningsförändring enligt SCB:s nationalräkenskaper. Arbetsmarknadsindikatorn bygger dessutom på uppgifter om vakansgraden i tjänstesektorn, som hämtas från SCB och uppdateras kvartalsvis. Indexvärdet 100 anger det historiska genomsnittet för indikatorn baserat på det skattade sambandet från och med år 2005.

Prisindikatorn skiljer sig från tjänste- och arbetsmarknadsindikatorn då den enbart bygger på företagens svar i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer, som räknats om till ett index som visar om tjänstepriserna väntas öka, minska eller vara oförändrade under det närmaste kvartalet. Ett indexvärde enligt prisindikatorn över 50 indikerar en ökning av tjänstepriserna och under 50 en nedgång i priserna. Ett indexvärde på 50 innebär oförändrade priser.

¹ Almegas tjänsteindikator togs fram 2001 av Owe Danemar, Almegas dåvarande chefekonom.

² De tjänstebranscher som saknas i KI-barometern är utbildning, hälso- och sjukvård, kultur, nöje och fritid samt samhällseliga och hushållsnära tjänster inom näringslivet. Dessa branscher täcks å andra sidan in i Tjänsteproduktionsindex samt i nationalräkenskaperna som Almegas indikatorer skattats mot.

1 Sammanfattning

Almegas tjänsteindikator för andra kvartalet 2019 pekar nu tydligt på att produktionstakten kan väntas avta i privat tjänstesektor. Konjunkturen i den privata tjänstesektorn mattades av under fjolåret men produktionstakten hölls då ändå uppe på en hygglig nivå tack vare stark tillväxt för ett par branscher inom företagstjänster, inte minst informations- och kommunikationsföretag. Under inledningen av 2019 har dock även tillväxttakten för företagstjänsterna visat en inbromsande trend.

I takt med den svagare konjunkturen inom den privata tjänstesektorn uppger nu färre företag brist på personal, och en högre andel istället brist på efterfrågan, som det främsta hindret för verksamheten. I avsnittet görs också en internationell utblick som visar svensk privat tjänstesektors viktigaste exportländer samt en fördjupning om beroendet av tjänster i utrikeshandeln med motorfordon, i ljuset av USA:s hot om att införa biltullar mot EU.

Almegas arbetsmarknadsindikator visar att jobbtillväxten i den privata tjänstesektorn kan väntas fortsätta att bromsa in. Inbromsningen sker dock långsamt. Sysselsättningen i den privata tjänstesektorn växte med 1,9 procent på årsbasis i början 2019 vilket var den lägsta ökningstakten på tre år. Bristen på arbetskraft är fortfarande hög men har minskat i hela tjänstesektorn två kvartal i rad. Skillnaderna mellan tjänstebranscherna i är dock stor. Medan sju av tio datakonsulter har brist på arbetskraft så har bara ett av fem företag inom arbetsförmedling och bemanning brist på arbetskraft.

De privata tjänsteföretagens försäljningspriser kan väntas bromsa in under andra kvartalet enligt *Almegas prisindikator*, både inom handeln och inom övriga delar av den privata tjänstesektorn. Prisökningstakten ligger fortsatt dock på en klart högre nivå inom handeln, där den svaga kronan är en viktig förklaring, jämfört med resterande delar av tjänstesektorn där försäljningspriserna alltså är pressade och har inte kommit upp i den prisökningstakt som rådde strax före finanskrisen 2008.

Patrick Joyce, chefekonom, och Oscar Scheja, ekonom, Almega, den 12 juni 2019

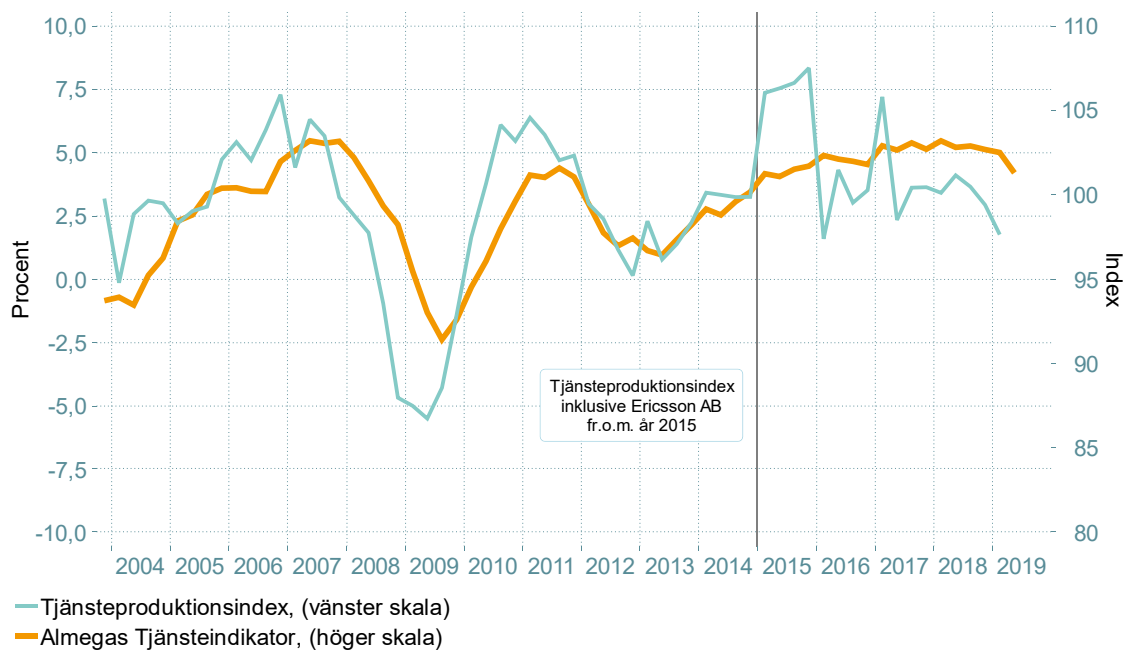
2 Svalare tider i privat tjänstesektor

2.1 Tjänsteindikatorn och tjänsteproduktionen

Almegas tjänsteindikator för det andra kvartalet 2019 pekar nu tydligt på att produktionstakten kan väntas avta i den privata tjänstesektorn. Konjunkturen i den privata tjänstesektorn mattades av under fjolåret men produktionstakten hölls ändå uppe tack vare en stark tillväxt för ett par branscher inom företagstjänster, inte minst informations- och kommunikationsföretag.

Den föregående tjänsteindikatorn för det första kvartalet i år tydde på att en inbromsning av produktionstakten i den privata tjänstesektorn var på väg. Den faktiska produktionstakten under första kvartalet vek också nedåt, främst som en följd av att tillväxten för nämnda branscher inom företagstjänster mattades av. Färre företag inom den privata tjänstesektorn uppger nu att brist på personal är det främsta hindret för verksamheten medan en ökande andel istället anger brist på efterfrågan som det främsta hindret.

Diagram 1: Almegas tjänsteindikator för produktionstillväxten i privat tjänstesektor

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB, Macrobond.

Anm.: SCB började under 2017 att räkna Ericsson AB som tjänsteföretag i stället för industriföretag, och inkluderar företaget i tjänsteproduktionsindex från och med år 2015. Därmed har det uppstått ett tidsseriebrott mellan år 2014 och 2015. Nivån på tjänsteproduktionsindex lyfts rejält 2015 till följd av att Ericsson inkluderas från och med det året. Se vidare Almegas tjänsteindikator, september 2017.

Produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn var 1,8 procent på årsbasis det första kvartalet i år, enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Det är en kraftig inbromsning jämfört med årstakten på 3,0 procent under det fjärde kvartalet 2018. Utvecklingen första kvartalet i år är den svagaste tillväxttakten sedan första kvartalet 2016 då tillväxttakten uppmättes till 1,6 procent.

Den lägre tillväxttakten i den privata tjänstesektorn under det första kvartalet kan alltså väntas försvagas ytterligare andra kvartalet enligt Almegas tjänsteindikator. Att tillväxten i den privata tjänstesektorn mattas av påverkar kraftigt tillväxten i hela ekonomin då de privata tjänsteproducenterna står för 52 procent av ekonomins totala förädlingsvärde.³

Det första kvartalet i år stod de privata tjänsteproducenterna ändå för merparten av tillväxten i näringslivet – 1,6 procentenheter av den totala tillväxten på 3,1 procent, enligt SCB:s produktionsvärdeindex.⁴ Industrins tillväxt (1,5 procent) bidrog med ytterligare 0,4 procentenheter till tillväxten i näringslivet. Byggindustrins tillväxt accelererade kraftigt det första kvartalet (11,0 procent) efter att successivt ha bromsat in under 2018 och bidrog med resterande 1,0 procentenheter till näringslivets tillväxttakt det första kvartalet i år.

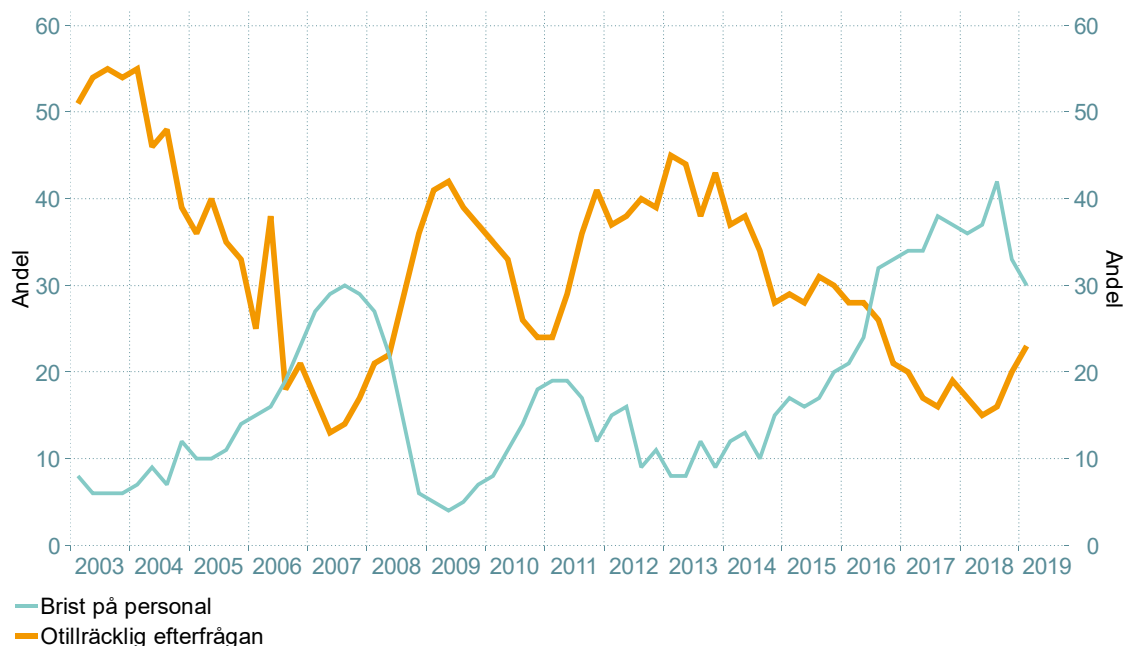
Sedan mitten av 2016 har de privata tjänsteföretagens svårigheter att rekrytera rätt kompetenser varit det främsta hindret för att öka produktionen. Kompetensbristen är fortsatt det största problemet, inte minst inom flertalet företagstjänster, men har i takt med vikande efterfrågan blivit mindre akut i tjänstesektorn totalt sett. Andel företag som anger brist på personal som det främsta hindret för verksamheten var 30 procent under första kvartalet i år, ned från toppen på 42 procent det tredje kvartalet 2018. Andelen företag som anger bristande efterfrågan som det främsta hindret har ökat från 16 till 23 procent under samma period, se diagram 2.⁵

³ SCB Nationalräkenskaperna, i genomsnitt under 2018. Varuproducenterna stod 2018 för 27 procent och offentlig sektor för 20 procent.

⁴ I produktionsvärdeindex väver SCB ihop de två indexen Tjänsteproduktionsindex och Industriproduktionsindex sedan september 2017. Utvecklingen enligt Tjänsteproduktionsindex och tjänsternas del av Produktionsvärdeindex följer varandra relativt nära, men avvikelser kan förekomma.

⁵ Konjunkturinstitutet, säsongsrensade värden

Diagram 2: Främsta hindret för privata tjänsteföretag, till och med första kvartalet 2019

Källa: Konjunkturinstitutet, Macrobond

Förändringen i efterfrågan skiljer sig dock åt mellan branscherna inom tjänstesektorn. Bland de större branscherna uppger hotell och restaurang, arkitekter och tekniska konsulter och framförallt personaluthyrningsföretag att brist på efterfrågan har blivit ett större hinder för verksamheten de senaste kvartalen. Bland personaluthyrningsföretagen uppger hela 60 procent under det första kvartalet att otillräcklig efterfrågan är det största hindret för verksamheten.⁶

Bland flera företagstjänster, främst datakonsulter samt juridiska och ekonomiska konsulter, rapporterar företagen i Konjunkturinstitutets barometer ännu om en stabilt hög nivå på efterfrågan och här råder också alltså stor brist på personal, inte minst bland datakonsulter där 76 procent uppger att det rådde personalbrist det första kvartalet i år.

Totalt sett har dock produktionstakten i den privata tjänstesektorn mattats av kraftigt under inledningen av 2019, vilket inom vissa branscher alltså har sin förklaring i en avtagande efterfrågan, och för andra branscher tyder företagens svar i KI-barometern på att kompetensbristen är det främsta hindret för en vidare expansion av verksamheten.

⁶ Säsongrensat

Att tillväxttakten har bromsat in i tjänstesektorn förklaras delvis av att tillväxttakten inom industrin, dit stora delar av tjänstesektorn är insatsleverantörer, har saktat ned. Enligt SCB:s produktionsvärdeindex har produktionstakten inom industrin växlat ned från 6,0 procent under första kvartalet 2018, jämfört med samma kvartal året innan, till 1,5 procent första kvartalet 2019 jämfört med första kvartalet 2018. Dessutom mattades tillväxttakten i byggindustrin av kraftigt under 2018. Tillväxten föll med i genomsnitt 1,5 procent.⁷ Det påverkar flertalet branscher inom den privata tjänstesektorn som är leverantörer av insattjänster till byggsektorn, inte minst arkitekter och tekniska konsulter.

Det första kvartalet i år är signalerna från byggindustrin blandade. Enligt SCB:s produktionsvärdeindex tog tillväxttakten inom byggindustrin rejäl fart det första kvartalet 2019, med en ökning på av produktionen på 11 procent jämfört med motsvarande kvartal förra året. Samtidigt rapporterar en majoritet av företagen i Konjunkturinstitutets barometerindikator att byggandet har minskat. Nettotalet för det första kvartalet i år var -7.⁸ Det är en drastisk nedgång i netttotal från 43 det första kvartalet 2017. Det historiska genomsnittet för nettotalet ligger på 16 säsongsrensats. Främst har husbyggandet bromsat medan som byggandet av anläggningar fortsatt ligger på en hygglig nivå.

Tjänstesektorn påverkas också i stor och ökande grad direkt av konjunkturen i omvärlden då drygt 58 procent av Sveriges export av förädlingsvärde består av tjänster.⁹ Att nära tre femtedelar av Sveriges export består av tjänster framkommer med hjälp av så kallad input/output-statistik, se faktarutan på nästa sida.

⁷ Enligt SCB Produktionsvärdeindex

⁸ Företagen i undersökningen får svara på om byggandet under en period har ökat, minskat eller varit oförändrat. Nettotalet räknas fram genom att subtrahera andelen som svarat ökat mot andelen som svarat minskat.

⁹ Se *Sveriges export växer med ökat tjänsteinnehåll*, Almega och Industrierbetsgivarna, 2018. Baserat på SCB:s input-output tabeller. Denna statistik sträcker sig till 2015. Teknikföretagen har i rapporten *Sveriges exportsektor växer* från april 2019 uppdaterat siffrorna med data för 2016, vilket visar att tjänster då utgjorde ca 58 procent av näringslivets totala export av förädlingsvärde.

Faktaruta: Input/output-statistik ger mer korrekt bild av tjänsteexporten

Som namnet antyder beskriver statistiken vilka insatser som har använts för att producera en viss produkt. I takt med att produktionen av världens varor och tjänster i allt högre utsträckning sker utmed så kallade globala värdekedjor, dvs att en slutprodukt består av många komponenter (varor eller tjänster) från olika delar av världen, har denna statistik blivit viktigare att använda.

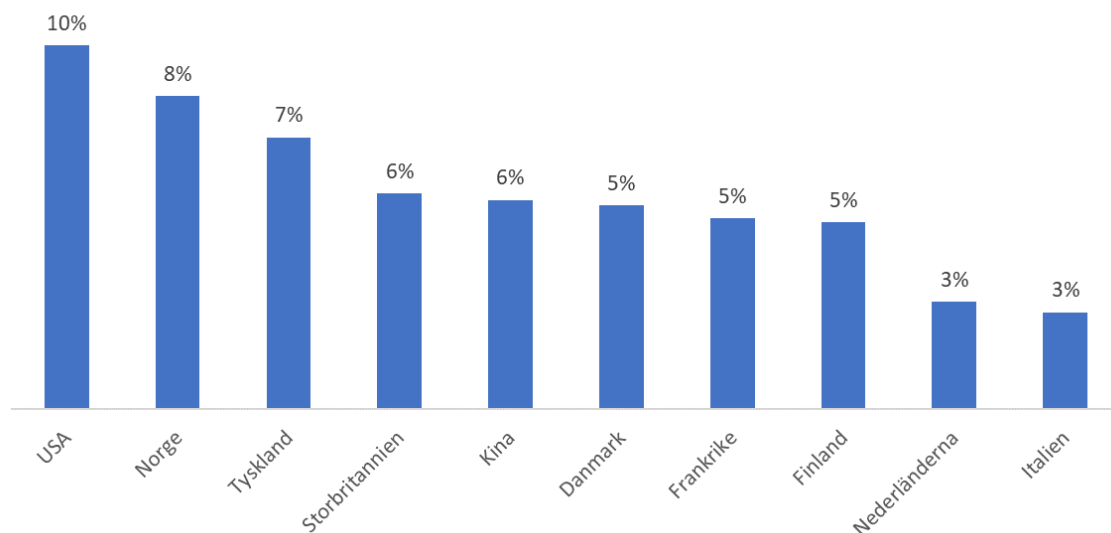
Tyvärr beskrivs ännu Sveriges export ofta som att den består av omkring 30 procent tjänster. Det beror till del på att i traditionell statistik över utrikeshandeln så tas lite förenklat ingen hänsyn till att till exempel en bil består av dels ett flertal insatsvaror men också av en hel del insatstjänster som programvara, design, varumärkesarbete, marknadsföring med mera. När bilen exporteras mäts hela värdet av exporten som varuexport i och med att bilen klassas som en vara. Input/output-statistik fångar dock upp att värdet i bilar och andra varor till stor del består av tjänster och ger en mer korrekt och drastiskt annorlunda bild av tyngdpunkten i svensk export. Detta sätt att mäta ger också en mer korrekt bild av hur konkurrensutsatta svenska tjänsteproducenter är på den globala marknaden.

Den rådande uppfattningen bland konjunkturbedömare är för närvarande att BNP-tillväxten i världen totalt sett bromsar in under 2019 jämfört med 2018 och världshandeln har redan visat tydliga tecken på att avta under fjolåret och inledningen av 2019. Världsbanken reviderade exempelvis i sin prognos den 4 juni ned den globala BNP-tillväxten för 2019 till 2,6 procent från 2,9 procent i januari. Prognosen för tillväxten av världshandeln reviderades ned från 3,6 till 2,6 procent.¹⁰ För svensk privat tjänstesektor är de tre viktigaste exportländerna USA, Norge och Tyskland. Därefter följer andra europeiska länder och Kina, se diagram 3. Diagram 3 är baserat på input/output-statistik för att ge en mer korrekt bild av flödet av svensk privat tjänsteexport.¹¹

¹⁰ Global Economic Prospects, 4 juni 2019, Världsbanken

¹¹ Från OECD:s databas Trade in Value Added, TiVA. Kompletta data finns till och med 2015.

Diagram 3: Andel av total svensk privat tjänsteexport av förädlingsvärde 2015

Källa: OECD TiVA

Anm.: Data avser export av förädlingsvärde för år 2015. Tjänstesektorn avser SNI 45–82

Den ekonomiska tillväxten i USA mattades av något mot slutet av 2018 men är ännu relativt stark. Den tyska ekonomin bromsade in tydligt under fjolåret bland annat till följd av den svagare världshandeln, vilket får efterverkningar på svensk export av insatstjänster dit. Det relativt stora handelsberoendet till Storbritannien, se diagram 3, gör att eventuella handelshinder som en följd av Brexit fortsatt är ett orosmoln för privata tjänsteleverantörer.

Görs rankingen av de viktigaste länderna för svensk privat tjänsteexport efter det traditionella mätsättet (se faktarutan på föregående sida) hamnar Kina utanför topp-tio-listan över största importörer av svensk tjänsteexport. I övrigt är det dock samma länder bland de tio viktigaste exportländerna oavsett metod att mäta på, med något olika inbördes ranking. Noteras kan också att Kina enligt input/output-statistik låg på plats tolv 2005, och var då mottagare av ca 2 procent av exporterat förädlingsvärde från den svenska privata tjänstesektorn. 2015 var andelen istället omkring 6 procent vilket gjorde Kina till det femte viktigaste exportlandet för den privata tjänstesektorn. Det är framförallt exporten av företagstjänster till Kina som har ökat. Företagstjänsterna stod för 40 procent av ökningen av det exporterade förädlingsvärdet till Kina mellan 2005 och 2015. Handeln stod för 33 procent.¹²

¹² Ibid

En delförklaring till avmattningen i världshandeln är handelskriget mellan USA och Kina som bröt ut under 2018.¹³ Även om de införda tullarna ännu främst berör produkter från USA till Kina och vice versa och dämpar handeln länderna emellan, får det efterverkningar för andra exportberoende länder såsom Sverige till följd av den utspridda produktionen i globala värdekedjor. Vidare kvarstår risken att USA inför importtullar för motorfordon mot EU och Japan, även om det den 17e maj i år rapporterades att USA skjuter upp ett eventuellt införande under sex månader.¹⁴ Se vidare om den svenska fordonsindustrins export i faktarutan nedan.

Faktaruta: svensk fordonsexport i internationellt perspektiv

Fordonsexport (SNI 29) stod 2015 för 8 procent av Sveriges samlade export av förädlingsvärde, enligt statistik från OECD:s databas TiVA.¹⁵ Det ger Sverige plats 9 bland OECD-länderna sett till andel export från fordonsindustrin av total export. I Tyskland står fordonsexporten för en ännu något större andel, omkring 17 procent, se tabell 1. 2015 gick omkring 13 procent av den svenska fordonsexporten till USA. Det gör USA till den viktigaste mottagaren av svensk fordonsexport. Näst mest exporterar svensk fordonsindustri till Belgien, 9,4 procent. En del av det förklaras sannolikt av att Volvo har fabriker i Belgien som tar emot insatsprodukter från Sverige.¹⁶ För tysk fordonsindustris del stod export till USA för ca 18 procent 2015.

Den svenska fordonsexporten bestod 2015 av nära 20 procent insatser från tjänstesektorn. Av dessa 20 procent bidrog handeln mest, med omkring 8 procentenheter, och företagstjänsterna stod för 5,3 procent.¹⁷ Statistiken i TiVA släpar ett par år så hur utvecklingen har sett ut efter 2015 får vi vänta med att få svar på. Sveriges andel insatstjänster i fordonsindustrins export skiljer sig inte markant från de övriga OECD-länder tabell 1 men indikerar att även tjänstesektorn skulle riskera att påverkas negativt av amerikanska importtullar på motorfordon.

¹³ Se text OECD Economic Outlook, 21 maj 2019.

¹⁴ Se text <https://www.di.se/live/donald-trump-skjuter-upp-biltullar/>

¹⁵ Enligt OECD Trade in Value Added och måttet "Domestic value added content of gross exports"

¹⁶ Se Unionens konjunkturrapport november 2018

¹⁷ Till handeln räknas SNI 45–47 och till företagstjänster räknas SNI 61–63 samt 69 till 82. Andelen insatstjänster i fordonsexporten är en siffra som pendlat en del mellan åren i TiVA. 2014 var motsvarande insatsandel från tjänster 28 procent och 2010 var den 23 procent.

Tabell 1: De tio OECD-länder med högst andel export från fordonsindustrin av total export 2015, samt andel insatser från privat tjänstesektor i fordonsindustrins export

	Andel export från fordonsindustrin	Insatstjänster i fordonsindustrins export
Mexiko	21,9%	32,9%
Slovakien	20,4%	20,7%
Ungern	19,4%	14,2%
Tjeckien	18,4%	20,3%
Japan	17,8%	22,4%
Tyskland	16,9%	16,5%
Sydkorea	12,8%	14,9%
Spanien	9,4%	26,3%
Sverige	8,3%	19,2%
Turkiet	7,7%	29,7%

Källa: OECD TiVA.

Anm.: Tjänstesektorn avser här SNI 45–82 och fordonsindustri SNI 29

Tysklands andel insatstjänster i fordonsexporten låg 2015 på 16,5 procent, något lägre än i Sverige. Mexiko hade högst andel insatstjänster i fordonsindustrins export, nära 33 procent, och är också det land inom OECD med högst andel export från fordonsindustrin.

Enligt en undersökning från Unionen var antalet sysselsatta inom fordonsindustrin i Sverige 2015, både direkt och indirekt sysselsatta, drygt 120 000. Indirekt sysselsatta innebär de anställda som jobbar på företag som levererar tjänster eller varor till fordonsindustrin. Dessa var enligt undersökningen knappt 80 000 vilket innebär att för varje jobb som genereras i fordonsindustrin skapas 1,5 ytterligare jobb i andra sektorer. Flest indirekta jobb har skapats inom handeln. Fler och fler jobb skapas även inom bemannings- och konsulttjänster i takt med att fordonsindustrins köp av sådana tjänster ökat.¹⁸

Sammantaget är det svårt att estimerar konsekvenserna för Sveriges del i det fall USA inför importtullar på motorfordon, annat än att det får en negativ inverkan på svensk ekonomi och sysselsättning. En studie gjord på uppdrag av regeringen uppskattar de kortsiktiga konsekvenserna på ekonomin som små men att nära 4 000 jobb riskeras totalt sett. Fordonsindustrin sysselsätter idag omkring 75 000 personer.¹⁹²⁰

¹⁸ Unionens konjunkturrapport november 2018

¹⁹ “The Impact of US Metals and Vehicles Tariffs on Sweden”, Joseph Francois, University of Bern, World Trade Institute, augusti 2018.

²⁰ Sysselsättningssiffror från SCB nationalräkenskaperna, genomsnitt 2018.

2.2 Tjänstebranschernas tillväxt första kvartalet 2019

Tillväxten i den privata tjänstesektorn uppgick till 1,8 procent under det första kvartalet 2019 enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Störst bidrag, 1,0 procentenheter, kom från informations- och kommunikationsföretagen vars tillväxttakt uppgick till 6,5 procent första kvartalet 2019 jämfört med motsvarande kvartal 2018, se tabell 2 och tabell 3.

Tabell 2: Produktionstillväxt i den privata tjänstesektorn

Procentuell förändring jämfört med motsvarande period föregående år, fasta priser, kalenderkorrigerat

	2019 Q1/ 2018 Q1	Medel 2018
Privat tjänstesektor (exkl. kreditinstitut och försäkringsbolag m.m.)	1,8%	3,5%
45 handel med och serviceverkstäder för motorfordon	-4,7%	3,7%
46 parti - och provisionshandel utom med motorfordon	-0,2%	2,8%
47 detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar	2,0%	1,2%
49–53 transport- och magasineringsföretag	-0,2%	1,1%
55–56 hotell och restauranger	0,0%	0,5%
58–63 informations- och kommunikationsföretag	6,5%	11,0%
68 fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	2,9%	1,9%
69–75 företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	1,9%	5,3%
77–82 personaluthyrning, fastighetsservice, resetjänster m.m.	1,4%	2,8%
85 utbildningsväsendet	2,1%	-0,2%
86–88 enheter för vård och omsorg, socialtjänst	-2,3%	-0,8%
90–96 kultur, nöje och fritid samt annan serviceverksamhet	1,2%	-0,2%

Källa: SCB, tjänsteproduktionsindex

Företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik växte med svaga 1,9 procent i årstakt och bidrog med 0,3 procentenheter till förändringen av tjänsteproduktionsindex första kvartalet. Det är en tydlig inbromsning jämfört med 2018 då tillväxten i genomsnitt var 5,3 procent.

Tillväxttakten inom fastighetsbolag och fastighetsförvaltare under första kvartalet i år på 2,9 procent innebar ett bidrag om 0,5 procentenheter till ökningen av tjänsteproduktionsindex. Branschens tillväxttakt var en viss acceleration jämfört med fjolårets genomsnittliga tillväxt på 1,9 procent. Övriga branscher bidrog svagt eller

bidrog negativt till den dämpade tillväxttakten i den privata tjänstesektorn under första kvartalet, se tabell 3.

Tabell 3: Branschernas bidrag (procentenheter) till produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn första kvartalet 2019

	Vikt	2019 Q1/ 2018 Q1	2018/ 2017
Privat tjänstesektor (exkl. kreditinstitut och försäkringsbolag m.m.)	100	1,8%	3,5%
		Bidrag	Bidrag
45 handel med och serviceverkstäder för motorfordon	3,4	-0,2%	0,1%
46 parti - och provisionshandel utom med motorfordon	11,9	0,0%	0,3%
47 detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar	7,4	0,1%	0,1%
49–53 transport- och magasineringsföretag	8,7	0,0%	0,1%
55–56 hotell och restauranger	3,8	0,0%	0,0%
58–63 informations- och kommunikationsföretag	14,7	1,0%	1,7%
68 fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	17,8	0,5%	0,3%
69–75 företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	13,4	0,3%	0,7%
77–82 personaluthyrning, fastighetsservice, resetjänster m.m.	8,0	0,1%	0,2%
85 utbildningsväsendet	2,1	0,0%	0,0%
86–88 enheter för vård och omsorg, socialtjänst	5,7	-0,1%	0,0%
90–96 kultur, nöje och fritid samt annan serviceverksamhet	3,2	0,0%	0,0%

Källa: SCB, tjänsteproduktionsindex

Utvecklingen inom företagstjänster²¹

Den övergripande trenden under inledningen av 2019 till och med april är att tillväxttakten för branscherna inom företagstjänster bromsat in jämfört med tillväxttakten under fjolåret, se diagram 4. För företagstjänsterna inom personaluthyrning, fastighetsservice, resetjänster m.m. inleddes avmattningen redan under början av 2017. För företagstjänsterna inom information och kommunikation samt verksamheter inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik svängde den trendmässiga tillväxttakten nedåt under mitten av 2018, se diagram 4.

Bland verksamheterna inom dataprogrammerings- och datakonsulttjänster, vilka utgör en stor del av branschen information och kommunikation,²² är kompetensbristen fortsatt

²¹ Till företagstjänster räknar Almega SNI 61–63 samt SNI 69–82

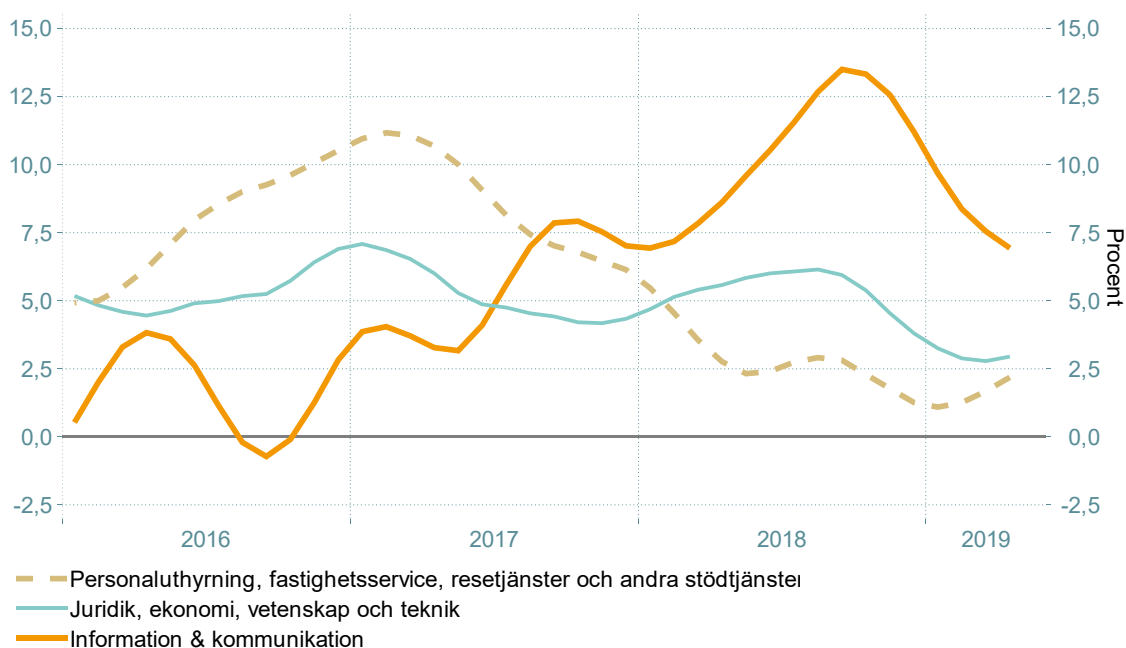
²² Inom information och kommunikation (SNI 58–63) ryms även förlag, film-, video- och TV-programverksamhet samt programsändning (SNI 58–60) men sedan Ericsson AB 2015 klassificerades om

det överlägset viktigaste hindret för verksamheternas expansion. 71 procent av företagen angav det i KI-barometern första kvartalet i år. Andelen har minskat något sedan toppen på 83 procent under andra kvartalet 2018, men det är ännu långt över det historiska genomsnittet sedan 2003 på 44 procent. Andelen företag som anger bristande efterfrågan som ett hinder för verksamheten var första kvartalet i år låga 5 procent (genomsnittet sedan 2003 är 34 procent).²³

Även om informations- och kommunikationsbranschens tillväxttakt bromsat in under första delen av 2019 är tillväxttakten ändå relativt stark. Den pågående utbyggnaden av 5G-nätet är vidare en delförklaring till den relativt höga produktionstakten. För att avhjälpa den stora kompetensbristen måste företagen söka kompetens i utlandet.²⁴

Diagram 4: Produktionstillväxt för företagstjänster

Fasta priser, kalenderkorrigerat, trend²⁵

Källa: SCB tjänsteproduktionsindex, Macrobond.

till branschgruppen information och kommunikation särredovisas inte dessa serier längre i bl.a. tjänsteproduktionsindex. Ericsson AB sorterades dels till SNI 58 och dels till SNI 62.

²³ Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Säsongsrensade tal

²⁴ Se *Konjunkturläget*, mars 2019, Konjunkturinstitutet samt de kunskapsintensiva tjänsteföretagens svar på hur de hanterar kompetensbristen i *Hur Sverige kan förbli en kunskapsnation*, april 2018, Almega

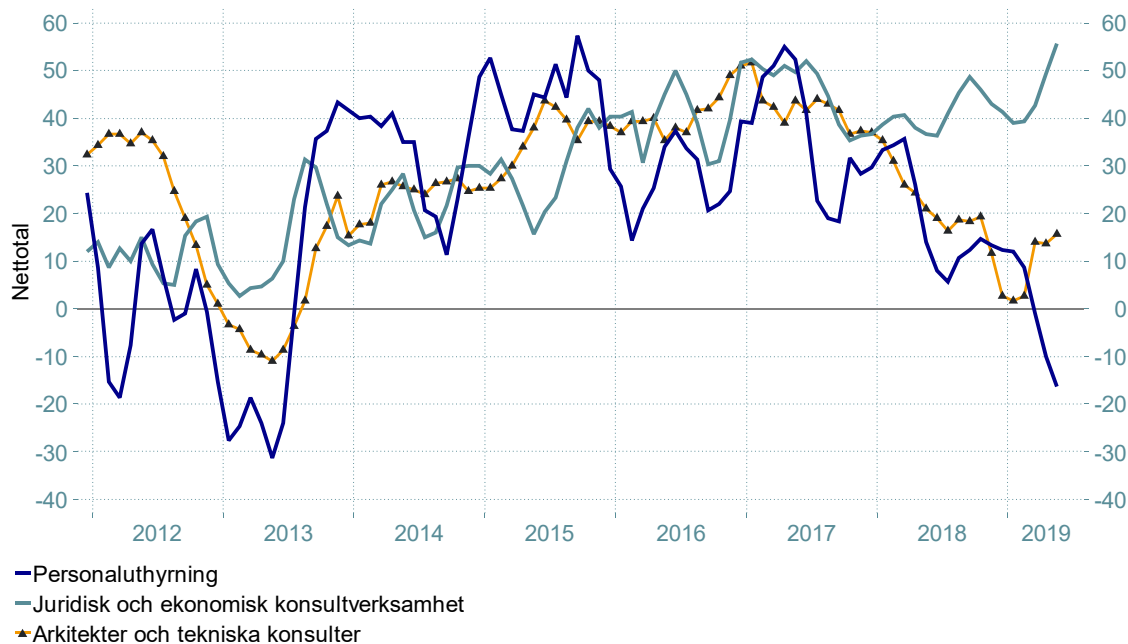
²⁵ I diagram 4 är månadsstatistiken trendsatt av SCB, det vill säga rensad för tillfälliga variationer.

Tillväxttakten för företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik var stark och låg över 5 procent i genomsnitt per år under 2017 och 2018. Mot slutet av 2018 dalade dock produktionstillväxten och hittills i år till och med april har branschen vuxit med i genomsnitt 2,1 procent, enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex.

I SCB:s data särredovisas inte delbranscherna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, men KI-barometern pekar på att efterfrågan fortsatt hög för juridiska och ekonomiska konsulttjänster medan den tydligt försvagades för arkitekt- och teknikkonsultbranschen under 2018. Avmattningen är kopplad till det inbromsade bostadsbyggandet. Offentliga investeringar i lokaler, infrastruktur och anläggningar motverkar inbromsningen till viss del, enligt branschens företag.²⁶ Efterfrågan inom arkitekt- och teknikkonsultbranschen återhämtade sig något under början av 2019 även om nettotalen fortfarande är klart lägre än tidigare år, se diagram 5.

Diagram 5: Efterfrågan på företagstjänster

Netttotal (utfall) till och med maj, tre månaders glidande medelvärde, säsongsjusterat

Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern), Macrobond.

²⁶ Se *Investeringssignalen*, Innovationsföretagen, mars 2019

Inom resterande företagstjänster, dvs personaluthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster, har tillväxttakten mattats av sedan inledningen av 2017, se diagram 4. I branschgruppen väger företagen inom personaluthyrning och rekrytering tungt och står för nära 40 procent av sysselsättningen.²⁷

Enligt statistik från Kompetensföretagen gällande företag verksamma inom personaluthyrning, rekrytering och omställning sjönk omsättningen bland företagen första kvartalet 2019 med 5,8 procent jämfört med samma period året innan. Till den sjunkande omsättningen bidrog främst minskad efterfrågan från industri och tillverkning som backade med 11 procent. Att omsättningen inom yrkesområdet IT ökade med 12 procent under samma period räckte inte för att motverka nedgången bland kompetensbranschens företag totalt sett. Omsättningen i kompetensbranschen totalt sett har succesivt mattats av från en tillväxttakt på 19 procent första kvartalet 2017.²⁸

Utvecklingen inom utbildning, vård och omsorg

Under 2018 föll produktionsnivån inom den privata vård och omsorgsbranschen med 0,8 procent, jämfört med nivån 2017. Inledningen av 2019 började inte ljusare, då tillväxttakten det första kvartalet var -2,3 procent. Även utvecklingen inom utbildningsbranschen var svag under fjolåret och produktionsnivån stod still jämfört med 2017. Tillväxten i båda branscherna har i stort sett rört sig sidledes sedan mitten av 2016, se diagram 6.

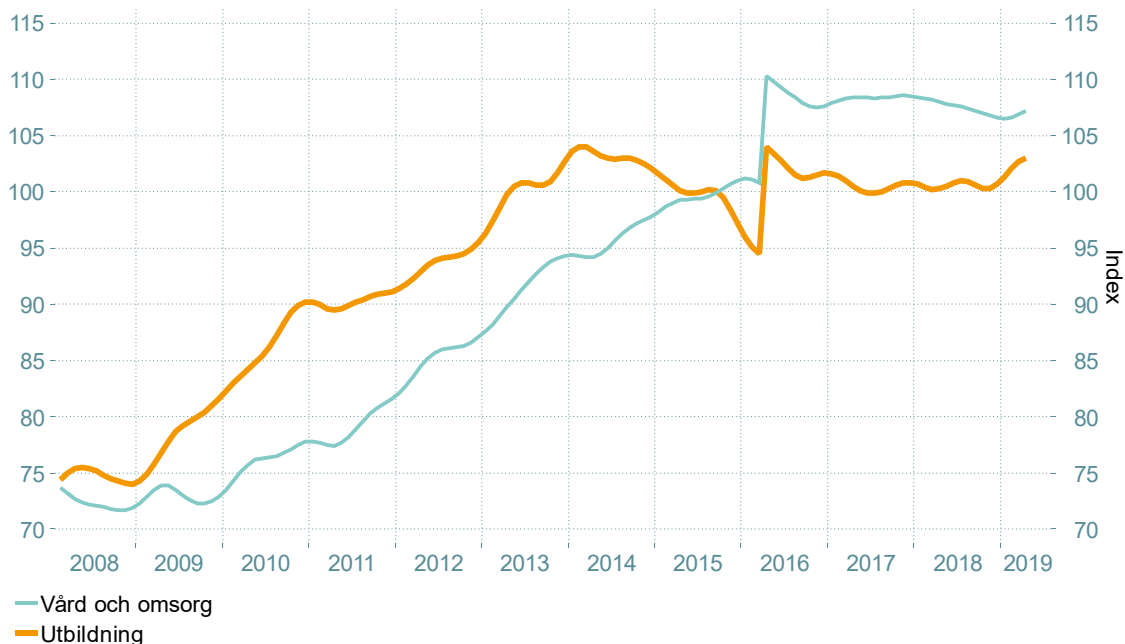
Utbildningsbranschen visade förvisso något mer positiva signaler under första kvartalet i år med en tillväxttakt på 2,1 procent jämfört med första kvartalet 2018. Det innebär att branschens produktionsindex nu är på ungefär samma nivå som under inledningen av 2014, med andra ord har utbildningsbranschen inte vuxit sedan 2014, se diagram 6.

²⁷ Enligt SCB kortperiodisk sysselsättningsstatistik, genomsnitt under 2018

²⁸ Kvartalsrapporten Q1 2019, Kompetensföretagen

Diagram 6: Produktionstillväxten inom vård, omsorg och utbildning, index²⁹

Fasta priser, kalenderkorrigerat, trend

Källa: SCB tjänsteproduktionsindex, Macrobond.

Information om efterfrågeläget för de privata verksamheterna inom vård och omsorg samt utbildning saknas i Konjunkturinstitutets barometer. Den demografiska utvecklingen innebär dock att andelen unga och äldre i befolkningen ökar, vilket medför en högre efterfrågan på dessa tjänster. Trots detta är tillväxten i branscherna svag, och har till och med i genomsnitt varit negativ sedan mitten av 2017.

Inom vård och omsorg växte branschen individ och familj tydligt efter flyktingvågen hösten 2015, en effekt som nu har mattats av. En förklaring till den svaga tillväxten kan också vara att osäkerheten om framtiden har varit stor på grund av den politiska debatten om att begränsa vinster i välfärden. På skolområdet märks en markant nedgång i intresset för att starta nya friskolor. Antalet ansökningar inför läsåret 2020–2021 om att starta en ny friskola eller utvidga en befintlig minskade med 33 procent jämfört med förra läsåret och är det lägsta sedan mätningen startade 2009.³⁰

²⁹ I tidsserierna för båda branscherna syns ett brott i april 2016. Det beror på att SCB förändrar sitt urval i månadsskiftet mars/april. Att urvalsbytet lett till en tidsseriebrottet kan i sin tur bero på omstruktureringar i branscherna, t ex att en eller flera större aktörer förändrar omsättningsnivåer alternativt har bytt SNI-kod.

³⁰ Se www.skolinspektionen.se/sv/Statistik/Statistik-tillstand-fristaende-skolor/

Utvecklingen inom handeln

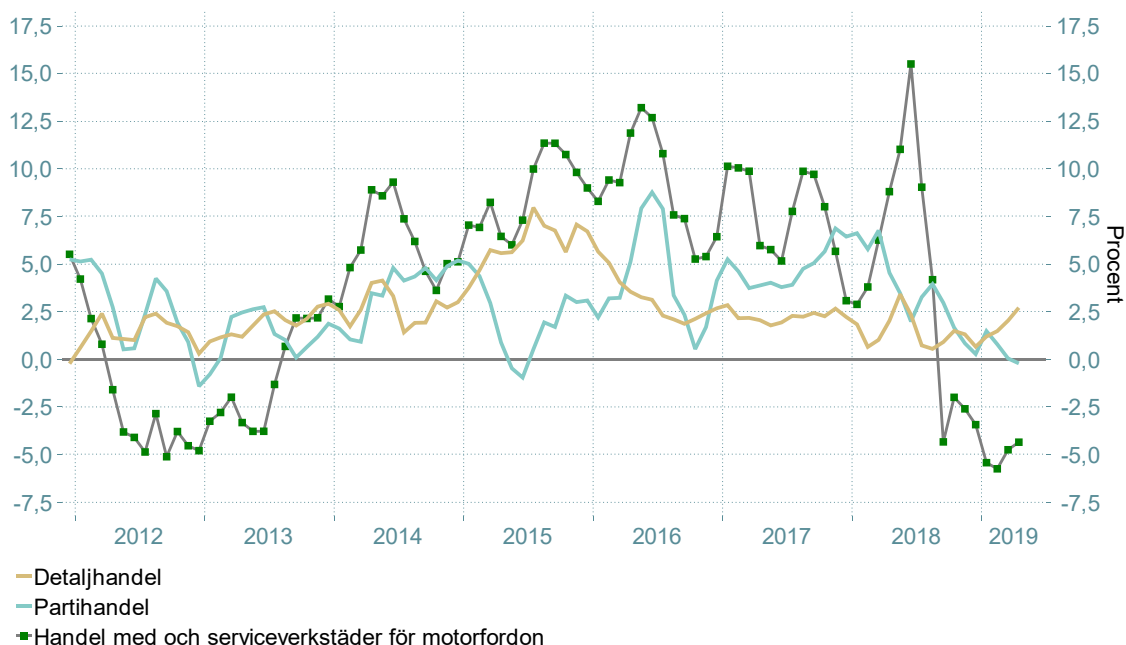
Partihandeln och handeln med motorfordon har inlett 2019 svagt, samtidigt som detaljhandeln har sett en viss återhämtning i tillväxttakt, se diagram 7. Tillväxten för partihandeln har hittills i år till och med april legat på 0,9 procent, jämfört med motsvarande period 2018. Produktionen inom handeln med motorfordon har hittills i år fallit med 4,8 procent och detaljhandeln har stått för de positiva signalerna med en tillväxt på 2,6 procent.

Partihandeln följer industrin närmare än detaljhandeln i konjunkturen. Den gradvisa inbromsningen av produktionstakten inom partihandeln under 2018 och inledningen av 2019 följer den nedväxling som även skett inom industrin.

Motorhandeln växte snabbt det första halvåret 2018 till följd av många bilinköp innan det nya bilskattesystemet (Bonus Malus) infördes 1 juli. Från och med juli 2018 har omsättningen fallit. I genomsnitt till och med april i år har omsättningen fallit med 4,2 procent på årsbasis.

Diagram 7: Produktionstillväxt inom handeln till och med april 2019

Tre månaders glidande medelvärde, fasta priser, kalenderkorrigerade tal

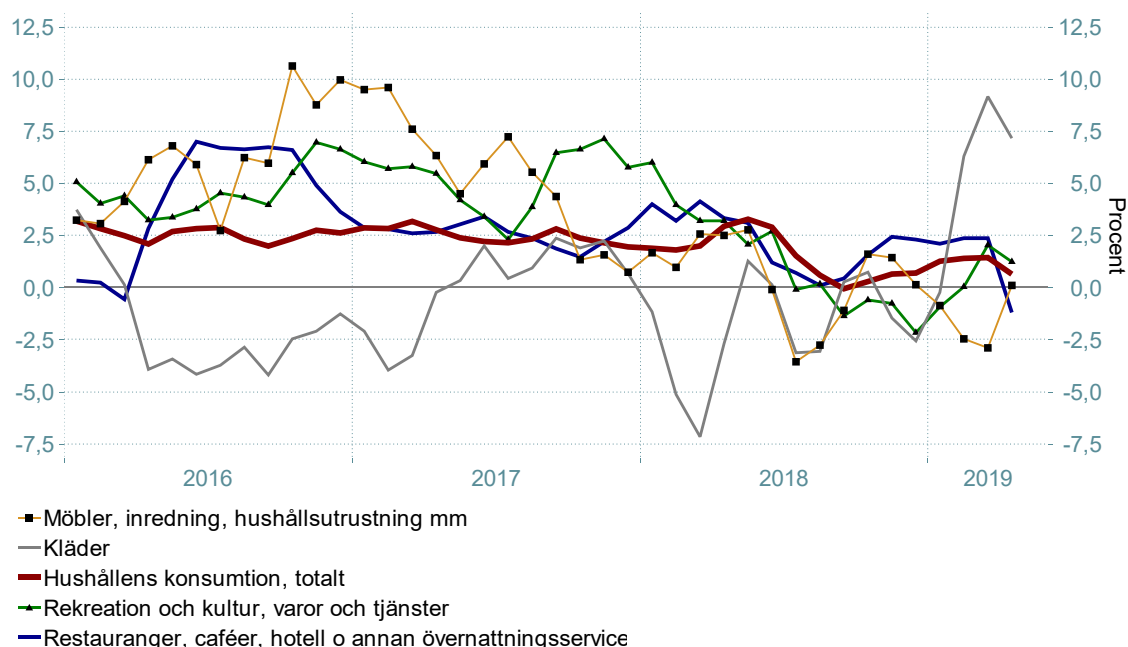

Källa: SCB tjänsteproduktionsindex, Macrobond.

Detaljhandelns återhämtning under inledningen av 2019 hänger delvis samman med att hushållens konsumtion även tagit något mer fart, även om konsumtionstillväxten ännu är lägre än tidigare år och bromsade in igen i april. Perioden 2014 till och med 2017 var den genomsnittliga årliga konsumtionstillväxten 2,7 procent. Hittills i år till och med april har hushållskonsumtionen i genomsnitt ökat med 1,0 procent på årsbasis.³¹ Under inledningen av 2019 har konsumtionen av kläder tagit mer fart i årstakt, jämförelsen görs dock mot en svag inledning av 2018, se diagram 8.

Diagram 8: Några delar av hushållens konsumtion, till och med april 2019

Tre månaders glidande medelvärde, kalenderkorrigerade tal

Källa: SCB, Macrobond.

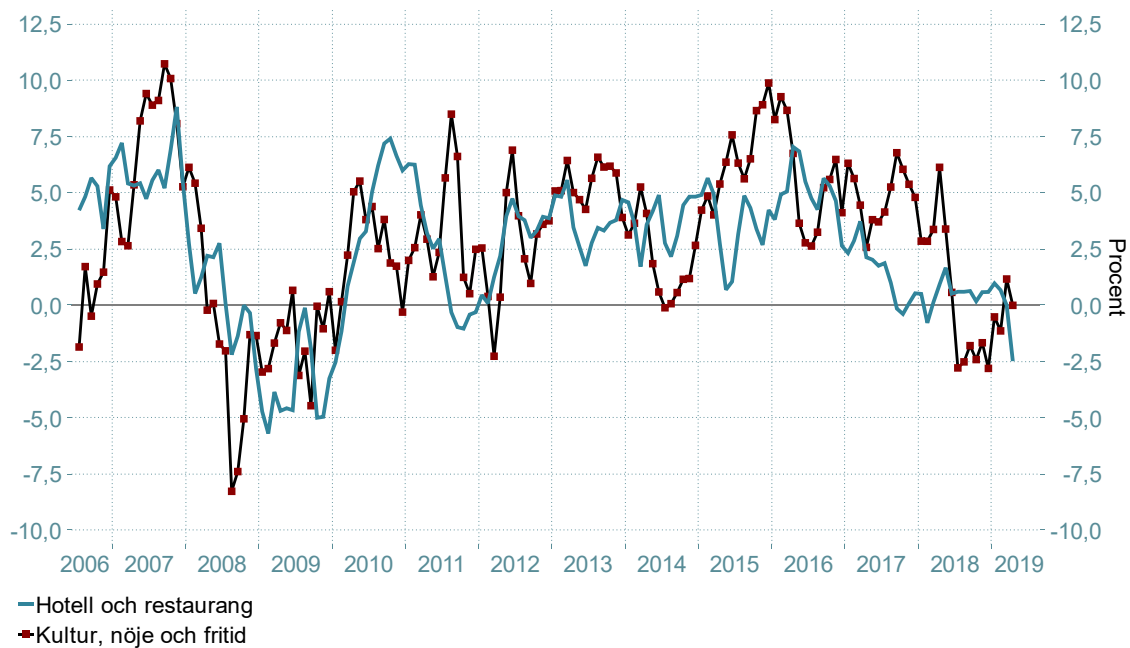
I övrigt har utvecklingen för transport och magasineringsföretag varit knackig i början av året. Tillväxttakten under årets första fyra månader har legat på i genomsnitt 0,4 procent i jämfört med samma period förra året. Branschen fastighetsbolag och fastighetsförvaltare har däremot växt med 3,2 procent hittills i år till och med april. Branschens vikt i tjänsteproduktionsindex är relativt stor, nära 18 procent, vilket innebär att tillväxten i branschen drar upp tillväxttakten inom hela den privata tjänstesektorn totalt sett, se tabell 3.

³¹ Säsongsrensat

De mer hushållsnära tjänsterna hotell och restaurang samt kultur, nöje och fritid har utvecklats svagt under inledningen av 2019 till och med april. Omsättningen för hotell och restaurang har i genomsnitt fallit med 1,4 procent under januari till och med april jämfört med januari-april 2018. Verksamheterna inom kultur, nöje och fritid har växt med svaga 0,5 procent under samma period, se diagram 9.

Diagram 9: Produktionstillväxt övriga tjänstebranscher till och med april 2019

Tre månaders glidande medelvärde, fasta priser, kalenderkorrigerade tal

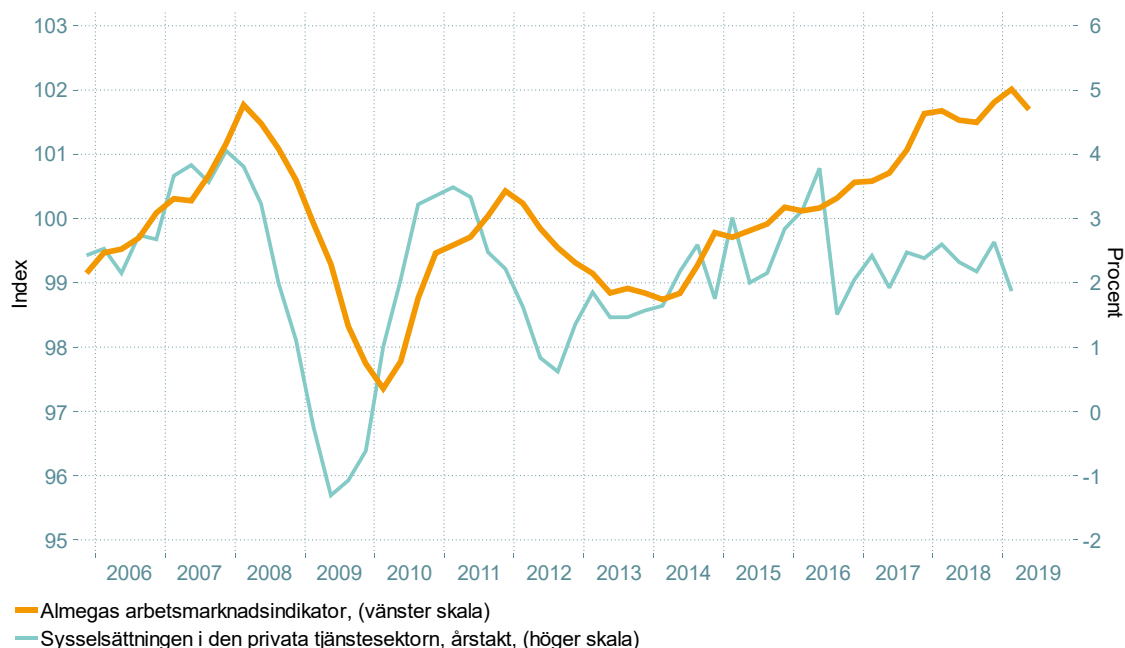
Källa: SCB tjänsteproduktionsindex, Macrobond.

3 Arbetsmarknadsindikatorn

3.1 Svagare sysselsättningstillväxt andra kvartalet

Jobbtillväxten i den privata tjänstesektorn kan väntas avta under 2019 enligt Almegas arbetsmarknadsindikator som bl.a. bygger på företagens anställningsplaner. Trots nedgången sedan årsskiftet pekar indikatorn fortfarande på en stark sysselsättningstillväxt under andra kvartalet 2019. Som framgår av diagram 10 har dock arbetsmarknadsindikatorn ända sedan 2016 förutspått en snabbare ökningstakt för sysselsättningen i den privata tjänstesektorn än vad som sedan blivit fallet enligt SCB:s sysselsättningsstatistik.³² En historiskt hög brist på personal, inte minst bland de kunskapsintensiva företagen, kombinerat med en sämre matchning mellan arbetssökande och arbetsgivare är sannolikt en viktig förklaring till varför sysselsättningen inte vuxit i den takt som indikatorn förutspått.

Diagram 10: Sysselsättningstillväxten i den privata tjänstesektorn enligt Almegas arbetsmarknadsindikator och SCB.

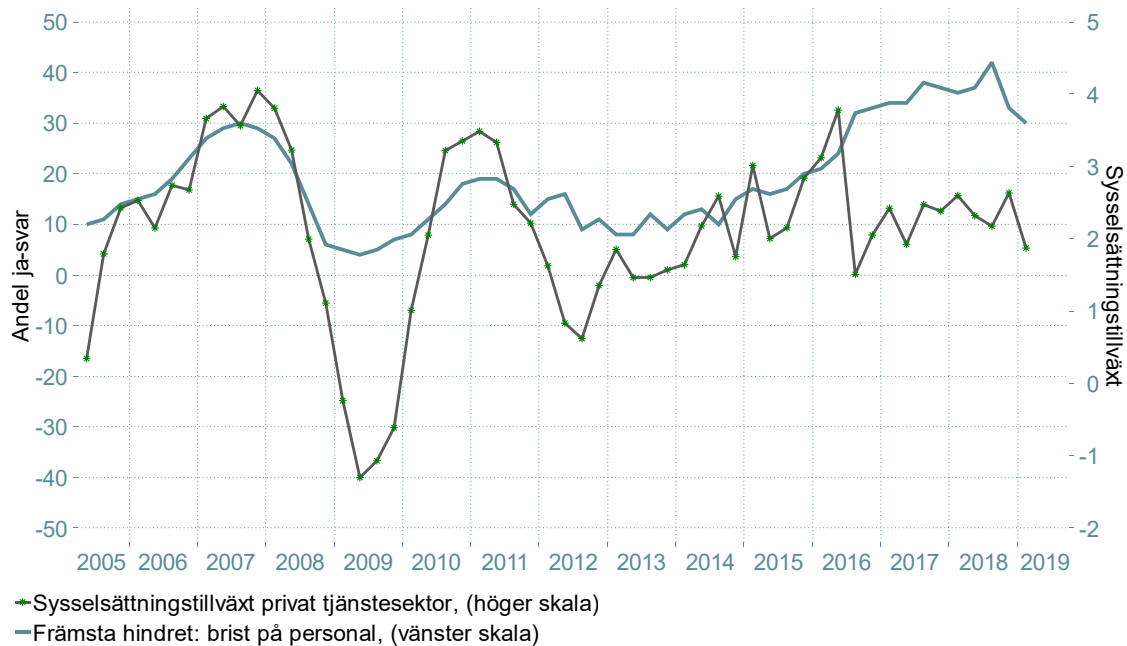
Källa: Almega, Konjunkturinstitutet, SCB samt Macrobond,

Anm: Almegas arbetsmarknadsindikator bygger på uppgifter om företagens anställningsplaner och brist på arbetskraft från Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Dessutom ingår uppgifter om vakansgraden i tjänstesektorn. Almegas indikator baseras på en skattning mot utfallet för sysselsättningens tillväxt inom den privata tjänstesektorn enligt Nationalräkenskaperna. Indexvärdet 100 anger det historiska genomsnittet för indikatorn baserat på det skattade sambandet från 2005.

³² Enligt nationalräkenskaperna, till och med första kvartalet 2019, SCB

Avmattningen syns tydligare i siffrorna över den faktiska sysselsättningsutvecklingen. Sysselsättningen i den privata tjänstesektorn växte med 1,9 procent på årsbasis det första kvartalet 2019 vilket är den lägsta siffran på nästan tre år och lägre än den genomsnittliga sysselsättningstillväxten de senaste fem åren.

Diagram 11: Rekordhög men avtagande kompetensbrist

Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB och Macrobond.

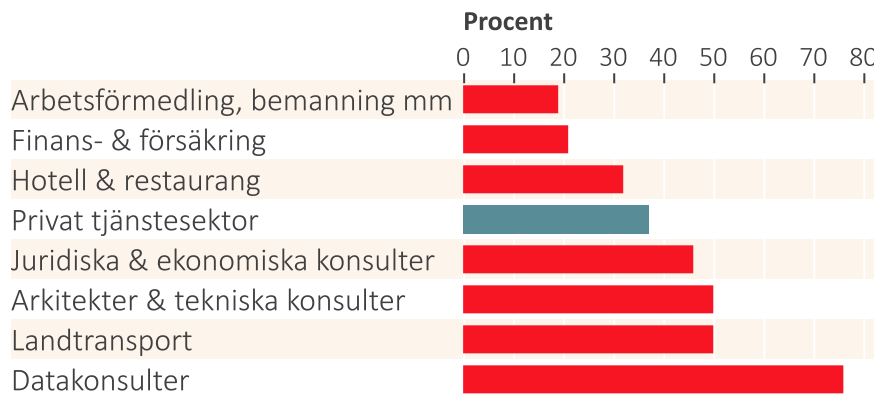
Enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer minskar bristen på arbetskraft i den privata tjänstesektorn även om den är fortsatt hög. Det första kvartalet 2019 uppgav 37 procent av företagen i tjänstesektorn att de hade brist på personal jämfört med 51 procent det tredje kvartalet 2018. Det första kvartalet 2019 uppgav 30 procent av företagen i tjänstesektorn att brist på arbetskraft var det främsta hindret för verksamheten medan 23 procent svarade att det var bristen på efterfrågan. Det tredje kvartalet 2018 svarade 42 procent att brist på arbetskraft var det största hindret medan 16 procent svarade att det var brist på efterfrågan.³³ Som framgår av diagram 11 är den rådande kompetensbristen mer dämpande på sysselsättningstillväxten i den privata tjänstesektorn än 2007–2008.

Bristen på arbetskraft varierar kraftigt mellan olika tjänstebranscher. Bara 20 procent av företagen inom arbetsförmedling och bemanning har nu brist på personal medan 76 procent av datakonsulterna har det. För branschen arbetsförmedling och bemanning var

³³ Konjunkturläget mars 2019, Konjunkturinstitutet.

motsvarande siffra 51 procent tredje kvartalet 2018, men har därefter blivit lägre i takt med en att branschen möter en allt svagare efterfrågan. Efterfrågan på datakonsulter är dock fortsatt hög, se avsnitt 1.

Diagram 12: Andel företag med brist på arbetskraft i olika tjänstebranscher kvartal 1 2019, säsongsrensad, procent

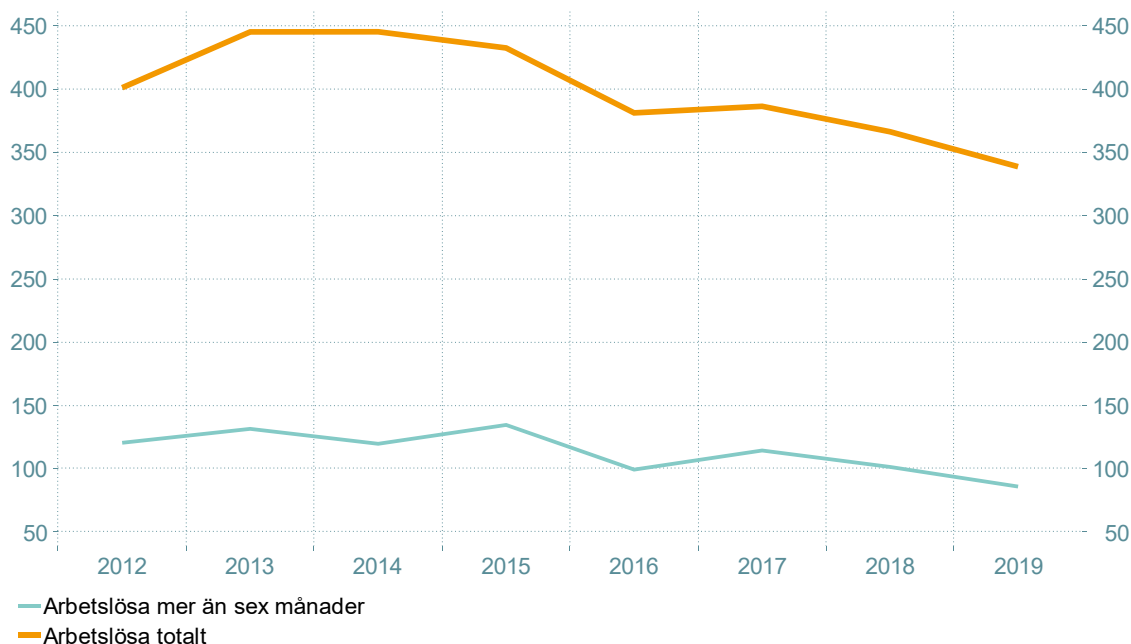
Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern).

Arbetslösheten har sjunkit både i antal personer och som andel av arbetskraften sedan 2014. I april 2019 var arbetslösheten 6,2 procent jämfört med 6,8 procent ett år tidigare. Den säsongjusterade och utjämnade arbetslösheten har dock varit oförändrad under våren 2019 vilket tyder på att arbetslösheten är på väg att sluta minska.³⁴ Ett ökat arbetskraftsdeltagande bland framför allt äldre och utrikes födda innebär att arbetslösheten inte sjunker trots att den totala sysselsättningen fortsätter att öka något.

En fjärdedel av de arbetslösa har varit utan arbete i minst sex månader. Ett glädjande faktum är att långtidsarbetslösheten har minskat i nästan samma takt som den totala arbetslösheten sedan 2014. Skillnaden i arbetslöshet är stor mellan inrikes och utrikes födda. Bland inrikes födda råder i princip full sysselsättning medan arbetslösheten bland utrikes födda är fortsatt hög. I april 2019 var arbetslösheten bland inrikes födda 3,8 procent och 14,4 procent bland utrikes födda.

³⁴ SCB, AKU.

Diagram 13: Arbetslöshet och långtidsarbetslöshet, april 2012 – april 2019

Källa: SCB, AKU

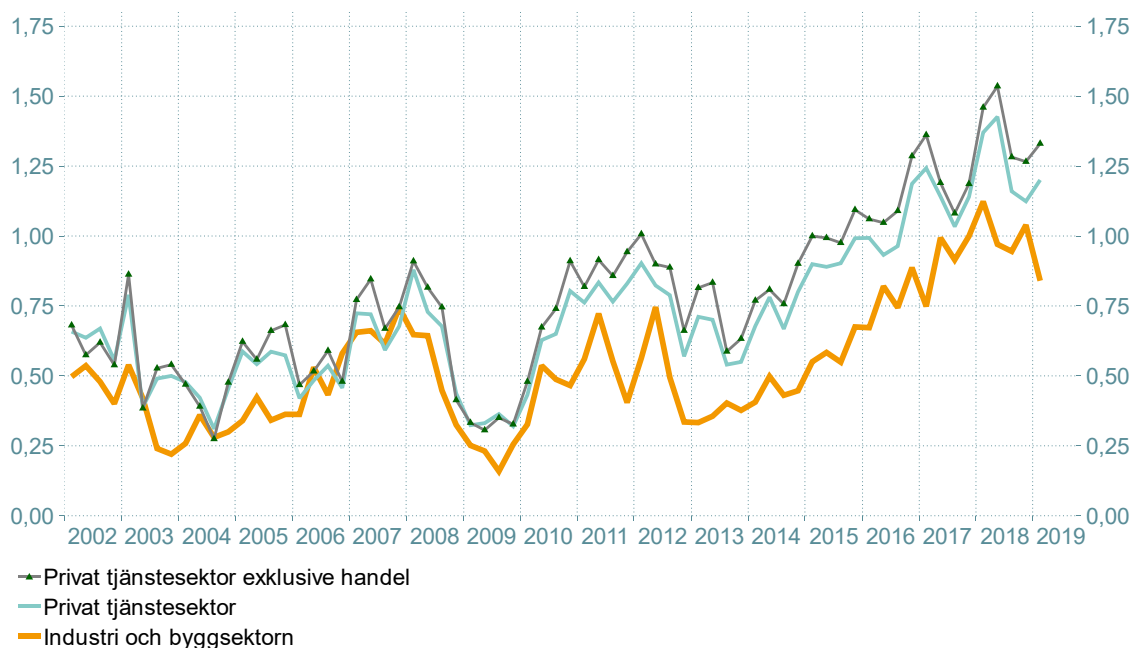
Arbetslösheten är nu nästan lika låg som vid slutet av den senaste stora högkonjunkturen 2008.³⁵ Antalet lediga jobb som kan tillträdas omedelbart, så kallade vakanser, är dock mycket högre idag. Vakansgraden i både industrin och tjänstesektorn har ökat kraftigt sedan 2013, se diagram 14. Vakanserna har dock minskat inom både industrin och tjänstesektorn det senaste året även om de ökade något i tjänstesektorn under det senaste kvartalet.

Ökningen av antalet vakanser samtidigt som det finns många arbetslösa är ett tydligt tecken på att matchningen på arbetsmarknaden har försämrats de senaste tio åren. En del av försämringen förklaras av att sammansättningen av de arbetssökande förändrats, främst att andelen utrikes födda ökat. Den förändrade sammansättningen förklarar dock bara en tredjedel av den försämrade matchningen, enligt Riksrevisionen.³⁶ Detta tyder på att reformer av Arbetsförmedlingen och arbetsrätten behövs för att förbättra matchningen och hjälpa fler till arbete snabbare.

³⁵ I april 2008, strax före finanskrisen, var arbetslösheten 6,0 procent enligt SCB, AKU.

³⁶ Matchningen på arbetsmarknaden – sökandesammansättningens betydelse (RiR 2017:26), Riksrevisionen 2017

Diagram 14: Vakansgraden i olika delar av näringslivet

Källa: SCB och Macrobond

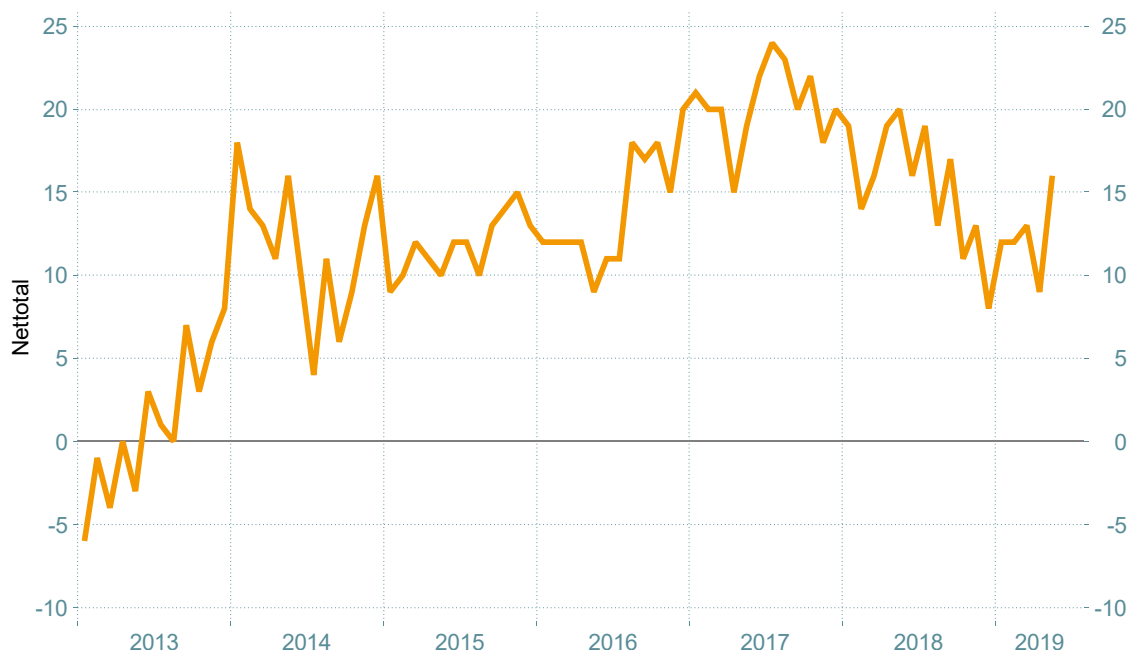
Den privata tjänstesektorn står för huvuddelen av de lediga jobben i näringslivet. Under det första kvartalet 2019 fanns 76 000 lediga jobb i den privata tjänstesektorn, vilket motsvarade fyra av fem lediga jobb i näringslivet. 31 000 av de lediga jobben inom den privata tjänstesektorn fanns inom företagstjänster samt information och kommunikation. Antalet lediga jobb har dock börjat minska. Det första kvartalet 2019 fanns det 3 000 färre lediga jobb i den privata tjänstesektorn än ett år tidigare.³⁷

Indikatorn över de privata tjänsteföretagens anställningsplaner på tre månaders sikt som sjunkit gradvis sedan mitten av 2017 tog dock ett kliv uppåt mellan april och maj 2019. Ökningen berodde dock inte på att fler företag räknade med att nyanställa utan att färre företag planerade att minska sin personalstyrka. I maj uppgav 30 procent av företagen i tjänstesektorn att de planerade att öka antalet anställda medan 14 procent planerade att minska sin personalstyrka. Det återstår att se om detta är ett en tillfällig ökning eller ej. Anställningsplanerna i den privata tjänstesektorn betyder mycket för näringslivets totala sysselsättning då den absoluta majoriteten av de nya jobben i näringslivet skapas i tjänstesektorn.³⁸

³⁷ SCB, Lediga jobb och vakanser i näringslivet

³⁸ Mellan 2008 och 2018 ökade sysselsättningen i näringslivet med 398 000 personer. 414 000 av jobben tillkom i den privata tjänstesektorn. Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. En del av minskningen av sysselsättningen inom industrin och ökningen inom tjänstesektorn förklaras av att verksamhet inom industriföretag har flyttats över till tjänstesektorn. Överflyttning började på allvar på 1970-talet och

Diagram 15: Privata tjänsteföretags förväntningar på antal anställda tre månader framåt

Källa: Konjunkturinstitutet och Macrobond.

Som framgår av tabell 4 ökade sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn med 45 000 personer mellan det första kvartalet 2018 och 2019. Det motsvarade en ökning på 1,9 procent. Under 2018 ökade dock sysselsättningen med 2,4 procent.

Sysselsättningen utvecklades olika inom de tjänstesektorn under det första kvartalet i år. Företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik, personaluthyrning, säkerhet, resetjänster stod för hälften av den totala sysselsättningsökningen inom den privata tjänstesektorn – 23 000 personer – mellan det första kvartalet 2018 och 2019. Det motsvarade en ökning på 3,7 procent det senaste året vilket var mindre än ökningen på 5,4 procent under helåret 2018. Inom informations- och kommunikationsföretagen, där andra företagstjänster som telekom, dataprogrammering och datakonsulter ingår, ökade sysselsättningen med 6 000 personer. Det var en ökning med 3,1 procent det senaste året jämfört med 3,7 procent under 2018.

Inom transport och magasinering ökade sysselsättningen med 6 000 personer eller 2,4 procent, en inbromsning jämfört med 3,4 procent under 2018. Sysselsättningen inom handeln ökade med 12 000 personer eller 2,2 procent. Det var en återhämtning jämfört med 0,3 procent under 2018. Utvecklingen beror på en ökning av sysselsättningen inom

pågår i mindre skala ännu idag. 2015 klassificerades delar av Ericsson AB om från tillverkningsföretag till tjänsteföretag i SCB:s statistik 2015. Detta ökade den bokförda sysselsättningen i tjänstesektorn med 18 500 personer.

detaljhandeln. Inom hotell- och restaurang var sysselsättningen oförändrad mellan det första kvartalet 2018 och 2019. Under fjolåret minskade sysselsättningen med 1,0 procent. Inom utbildning ökade sysselsättningen med 3 000 personer eller 3,1 procent. Under 2018 var ökningen 2,4 procent.

Inom hälso- och sjukvården minskade antalet sysselsatta med 1 000 personer eller 1,5 procent. Under 2018 ökade sysselsättningen med 3,6 procent. Inom vård- och omsorg minskade sysselsättningen med 8 000 personer eller 6,6 procent. 2018 minskade sysselsättningen med 1,0 procent. Det är sannolikt att debatten om vinster i välfärden påverkat sysselsättningen inom privata vård- och omsorgsföretag negativt.

Inom personliga och kulturella tjänster ökade sysselsättningen med 5 000 personer mellan det första kvartalet 2018 och 2019. Det motsvarade en ökning på 4,2 procent jämfört med 3,0 procent under 2018.

Tabell 4: Förändring av antalet sysselsatta i den privata tjänstesektorn

Förändring i tusental jämfört med motsvarande period föregående år

	2019 Q1/ 2018 Q1	2018/ 2017
Tjänsteproducenter totalt, därav:	45	57
Handel	12	2
Transport och magasinering	6	8
Hotell- och restaurang	0	-2
Information och kommunikation	6	7
Finans- och försäkringsverksamhet	-1	1
Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	1	3
Företagstjänster	23	31
Utbildning	3	2
Hälso- och sjukvård	-1	2
Vård och omsorg	-8	-1
Personliga och kulturella tjänster	5	3

Källa: SCB, nationalräkenskaperna

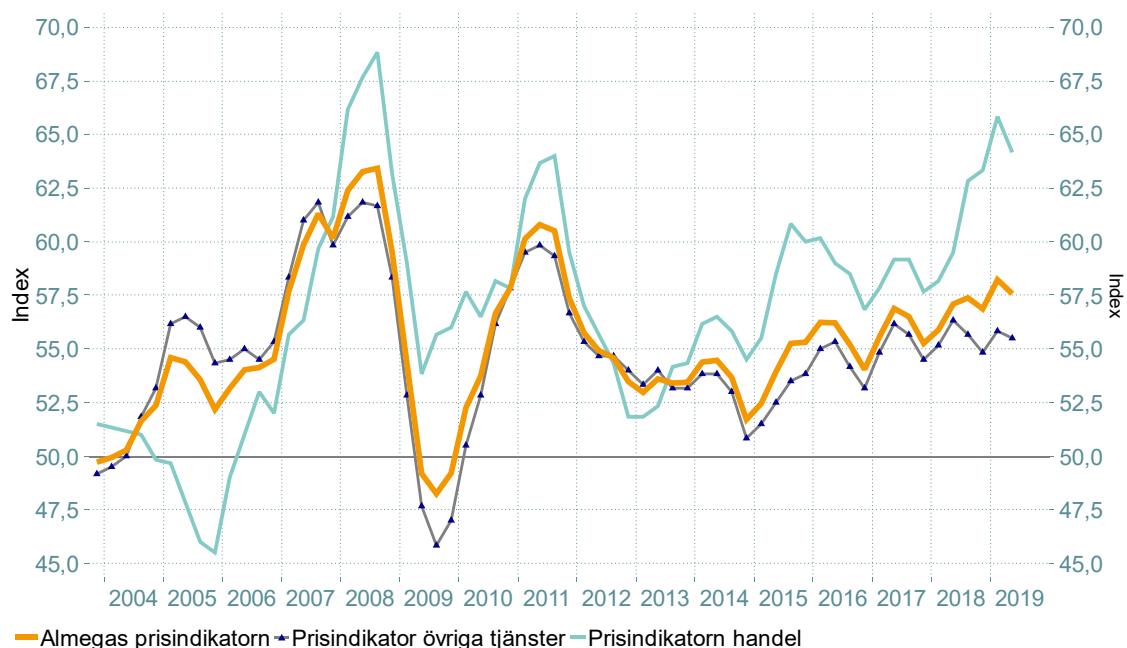
4 Prisindikatorn

4.1 Fortsatt svag prisökningstakt i tjänstesektorn

Almegas prisindikator för det andra kvartalet 2019 vänder nedåt vilket indikerar att företagens försäljningspriser kan väntas öka i lägre takt. Sedan det fjärde kvartalet 2017 har indikatorn för försäljningspriserna inom handeln pekat på allt snabbare prisökningar. Den trenden bryts nu.

Indexet för handelns försäljningspriser ligger dock ännu på en förhållandevis hög nivå. Inom övriga delar av den privata tjänstesektorn pekar indikatorn också på en viss inbromsning av försäljningspriserna, dock från en klart lägre nivå på prisökningstakten jämfört med handeln, se diagram 16. Försäljningspriserna är alltså fortsatt pressade inom stora delar av den privata tjänstesektorn, och har inte kommit upp i den ökningstakt som rådde strax före finanskrisen 2008.

Diagram 16: Almegas prisindikator³⁹ för andra kvartalet 2019

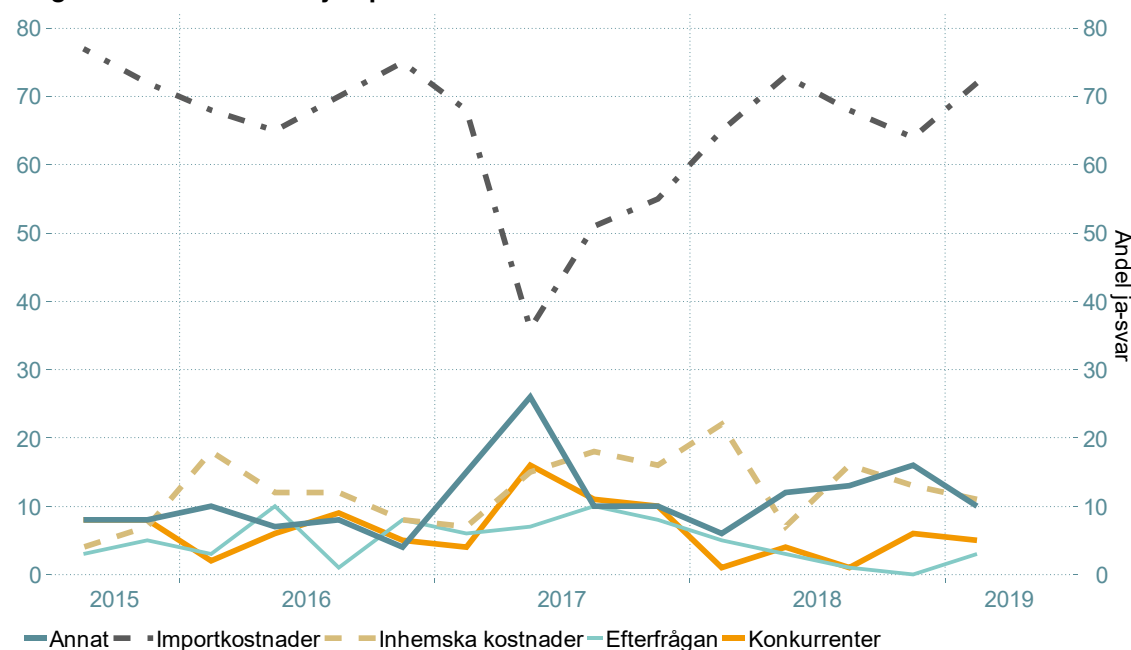
Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern)

³⁹ Prisindikatorn visar prisförändringar mellan kvartal och indikerar också det närmaste kvartalets prisutveckling. Den är inget mått på prisnivån utan visar om priserna väntas öka, minska eller vara oförändrade, drygt en månad innan SCB publicerar utfallet för det aktuella kvartalet. Ett indexvärde över 50 indikerar en ökning av prisnivån och under 50 en indikerar en nedgång.

Även om försäljningspriserna inom handeln kan väntas öka något långsammare det andra kvartalet jämfört med det första uppger fortsatt långt fler företag att man planerar prisökningar i förhållande till det historiska genomsnittet, enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer.

Det är framförallt företagen inom detaljhandeln som planerar prisökningar i högre utsträckning än historiskt. Detaljhandeln har påverkats negativt av den svaga kronan som gjort importen dyrare. Bland partihandelsföretagen har förväntningar om prisökningar hittills i år varit i linje med det historiska genomsnittet. Totalt sett inom handeln uppgav 72 procent av de företag som rapporterat om höjda priser under första kvartalet i år att man höjt priserna till följd av högre importkostnader, se diagram 17.⁴⁰

Diagram 17: Orsak till höjda priser inom handeln

Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern)

Utmärkande inom detaljhandeln är dagligvaruhandeln där drygt tre gånger fler företag än det historiska genomsnittet förväntat sig att höja sina försäljningspriser hittills under 2019 fram till och med maj.⁴¹ Samtidigt rapporterar andra branscher inom detaljhandeln om klart lägre möjlighet att höja priserna, inte minst internet- och elektronikhandeln

⁴⁰ Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Frågan som ställs i enkätundersökningen är ”Vilken var den viktigaste orsaken till att försäljningspriserna ändrades senast”

⁴¹ Enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Perioden januari till och med maj i år har det säsongsrensade nettotalet för förväntningar om försäljningspriser varit 50 i genomsnitt. Det historiska genomsnittet ligger på 16.

vars försäljningspriser kan antas vara speciellt pressade av strukturomvandlingen mot mer e-handel. Men det motverkar bara till viss del den nu rådande sammantagna bilden inom handeln om en fortsatt stor andel företag som planerar prisökningar.

Bland resterande delar av den privata tjänstesektorn har ökningen av försäljningspriserna under den senaste konjunkturuppgången varit mindre än under högkonjunkturen strax före finanskrisen 2008. Enligt SCB:s tjänsteprisindex (TPI) ökade företagens försäljningspriser med 1,6 procent under det första kvartalet i år. Den genomsnittliga ökningstakten under 2018 uppgick till 1,2 procent. Under perioden före finanskrisen ökade producentpriserna med 3 procent på årsbasis, se diagram 18.

En bakomliggande anledning till den svaga prisutvecklingen är att de privata tjänsteproducenterna i allt större utsträckning verkar på den globala marknaden vilket innebär en hårdare priskonkurrens.⁴²

Kombinerat med att produktivitetsutvecklingen har varit oroväckande låg det senaste decenniet – 1,5 procent i årsgenomsnitt sedan 2009, jämfört med en årlig produktivitetsutveckling om 2,4 procent perioden 2000 – 2007 – har företagens möjlighet att höja löner sannolikt varit begränsat.⁴³ Lönerna i näringslivet ökade under 2018 med 2,5 procent och hittills i år har takten varit 2,3 procent på årsbasis till och med mars.⁴⁴

Till ökningen av TPI första kvartalet på 1,6 procent bidrog delindex för Transport- och magasineringstjänster mest. Priserna ökade med 3,4 procent och branschen stod därmed för nära hälften av uppgången i TPI, 0,7 procentenheter. Det var tredje kvartalet i rad som Transport- och magasineringstjänster stod för strax under halva uppgången i TPI, se diagram 18. Framförallt är det priserna för det volatila prisindexet Andra stödtjänster till transport som har ökat snabbt.

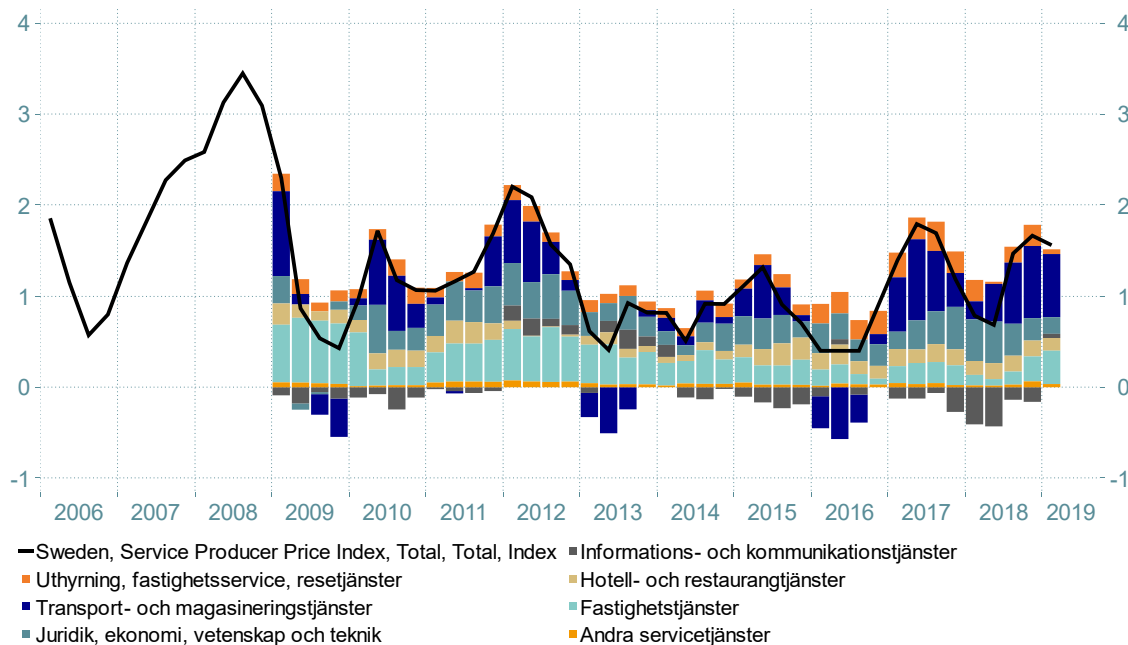
⁴² Se till exempel de kunskapsintensiva tjänsteföretagens hantering av den hårdare konkurrensen i *Hur Sverige kan förbli en kunskapsnation*, Almega, april 2018.

⁴³ Avser arbetsproduktivitet. Enligt SCB nationalräkenskaperna 29 maj 2019, kalenderkorrigerade tal för förädlingsvärde och arbetade timmar

⁴⁴ Enligt Medlingsinstitutets konjunkturlönestatistik

Diagram 18: Tjänstebranschernas bidrag (procentenheter) till utvecklingstakten i TPI

Kvartalsvärden till och med första kvartalet 2019⁴⁵

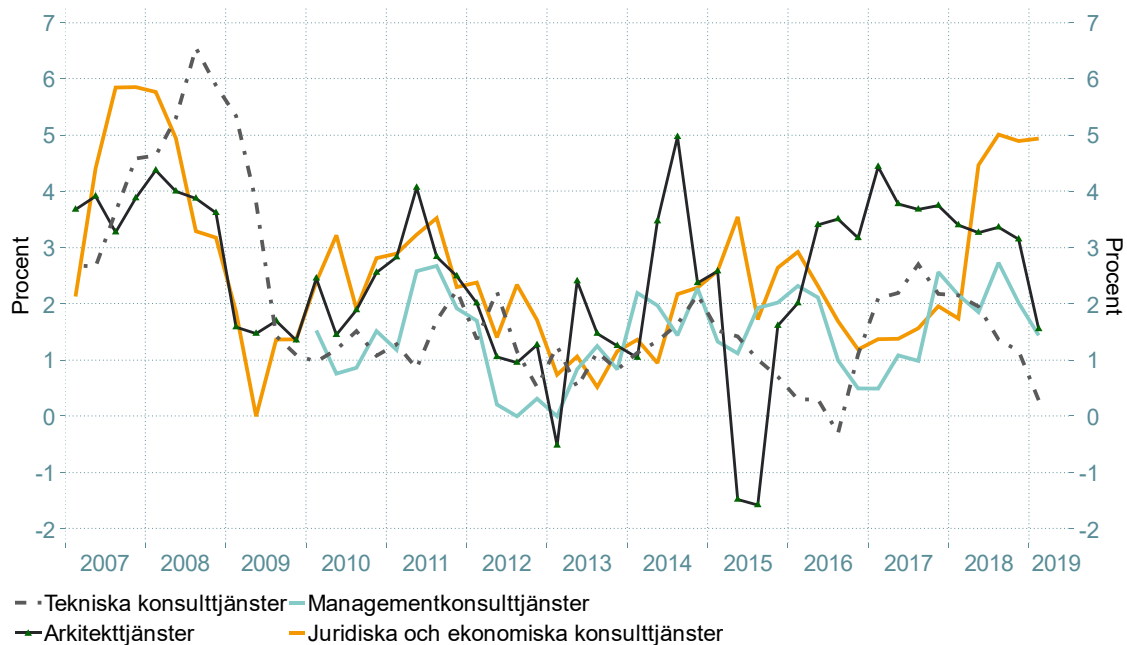
Källa: Almega, SCB

Högre priser på fastighetstjänster (2,5 procent) bidrog med ytterligare 0,4 procentenheter till uppgången i TPI första kvartalet. Det var den snabbaste prisökningstakten av fastighetstjänster sedan fjärde kvartalet 2012. Merparten av uppgången förklaras av högre priser på uthyrning av lokaler.

Priserna på företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik ökade med svaga 0,9 procent första kvartalet. Prisökningstakten har visat en inbromsande trend sedan första kvartalet 2018 då priserna ökade med 2,2 procent i årstakt. Priserna på juridiska och ekonomiska konsulttjänster försätter att öka i relativt hög takt och steg med 5 procent första kvartalet i år. En bidragande orsak till den låga utvecklingstakten inom hela branschgruppen juridik, ekonomi, vetenskap och teknik var istället priset på de tekniska konsulttjänsterna som ökade med endast 0,3 procent, se diagram 19.

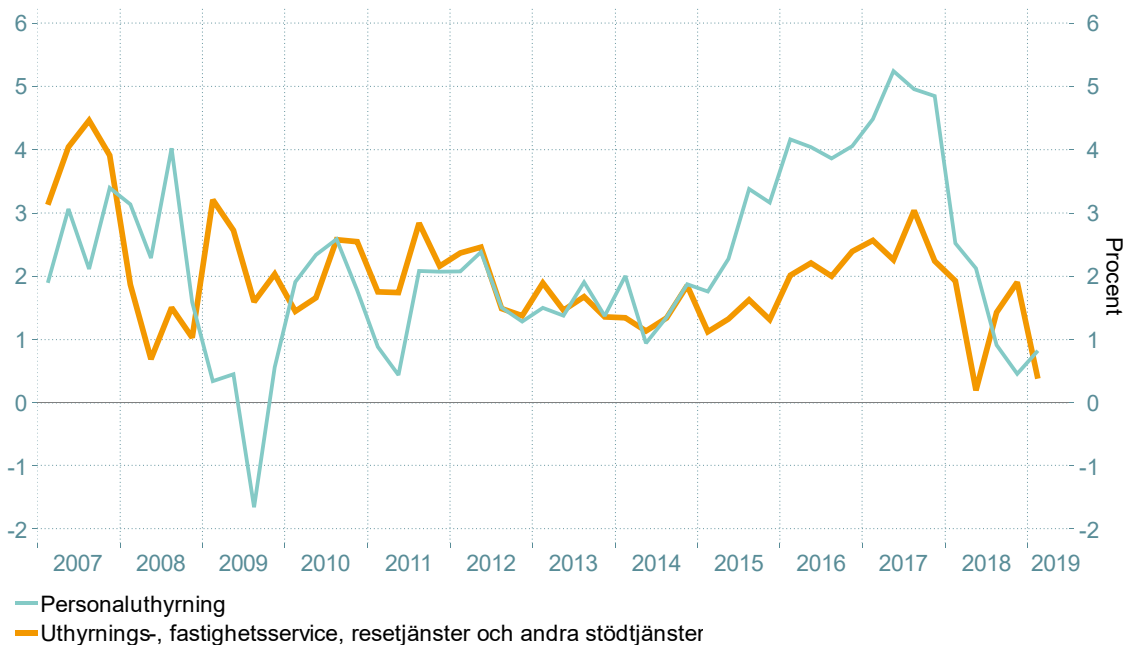
⁴⁵ Det saknas vikter för de olika delbranscherna i TPI före 2009, varför endast utvecklingen av TPI totalt sett presenteras för åren 2006 till och med 2008.

Diagram 19: Långsammare ökning av försäljningspriserna inom flera företagstjänster

Källa: SCB tjänsteprisindex, Macrobond

Diagram 20: Långsammare ökning av försäljningspriserna inom flera företagstjänster

Källa: SCB tjänsteprisindex, Macrobond

Prisökningstakten på företagstjänsterna inom uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster var också svag under första kvartalet i år, en ökning med 0,4 procent jämfört med första kvartalet 2018. Trenden har varit en fallande prisökningstakt sedan mitten av 2017, och en viktig bidragande orsak är den svagare prisökningstakten på personaluthyrningstjänster under samma period, se diagram 20.

I övrigt ökade priserna på informations- och kommunikationstjänster svagt, med 0,2 procent under första kvartalet. Priset på dataprogrammeringstjänster ökade förvisso starkt, med 5,2 procent första kvartalet jämfört med 2,6 procent i genomsnitt under fjolåret. Samtidigt bromsade prisökningstakten på datakonsulttjänster in till svaga 0,7 procent första kvartalet. Fortsatt fallande priser på telekommunikationstjänster – med 2,5 procent första kvartalet jämfört med första kvartalet 2018 – drar ned takten för hela delindex informations- och kommunikationstjänster.

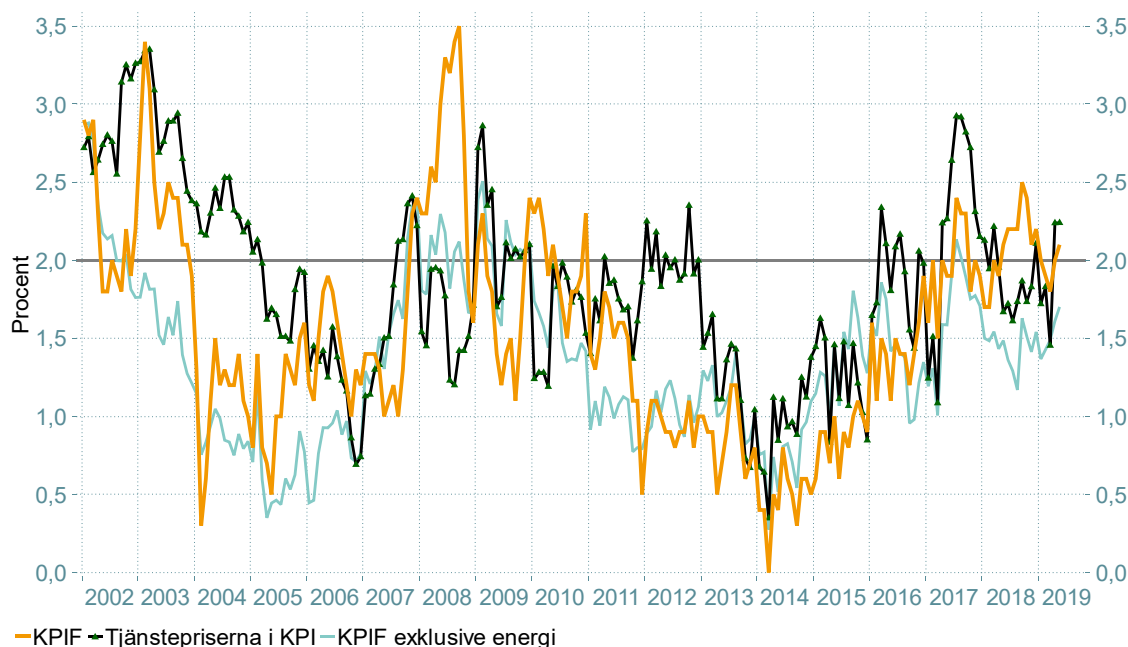
4.2 KPI och konsumentpriserna på tjänster

Inflationstakten mätt med KPIF (KPI med fast bostadsränta) var 2,1 procent i maj i år, enligt SCB. Det var en viss ökning jämfört med årstakten i april på 2,0 procent. Hittills under 2019 till och med maj har KPIF legat på i genomsnitt 2,0 procent vilket är marginellt svagare jämfört med genomsnittet under 2018 på 2,1 procent.

En viktig orsak till att KPIF nu ligger omkring Riksbankens inflationsmål på 2 procent är bidraget från stigande energipriser. Måttet KPIF exklusive energi har hittills i år ökat med svagare 1,5 procent i genomsnitt. Tjänstepriserna i KPI har hittills i år ökat med 1,9 procent i genomsnitt till och med maj, vilket är i linje med fjolårets genomsnittliga ökningstakt, se diagram 21.

Svängningarna i ökningstakten för tjänstepriserna i KPI under de inledande månaderna av 2019 har till stor del berott på stora förändringar i priset på utrikes resor. Bidraget från utrikes resor till förändringstakten av tjänstepriserna totalt sett har under 2019 pendlat mellan att vissa månader bidra positivt med 0,4 procentenheter och andra månader istället dra ned ökningstakten av tjänstepriserna med lika mycket.

Diagram 21: KPIF, tjänstepriserna i KPI samt KPIF exklusive energi, till och med maj 2019, 12-månaderstakt

Källa: Almega, SCB, Macrobond

Vid det senaste penningpolitiska mötet 24 april beslutade Riksbankens direktion att behålla styrräntan på -0,25 procent. Direktionen angav som skäl att inflationen flera månader i rad blivit lägre än förväntat och att det råder osäkerhet om hur starkt inflationstrycket faktiskt är.⁴⁶ Man beslutade mot bakgrund av det också att skjuta nästa planerade höjning av styrräntan till slutet av 2019, alternativt till inledningen av 2020.

Tjänstepriserna i KPI tog mer fart i april och maj och ökade med 2,2 procent båda månaderna, vilket är den snabbaste ökningstakten sedan november 2017. Den viktigaste orsaken till högre priser i maj var att priset på logi (hotell) steg med strax under 20 procent jämfört med prisläget i april. Det drog upp tjänstepriserna i KPI med 0,2 procentenheter i maj.

Till förändringen av tjänstepriserna i KPI i maj i år bidrog högre hyror och avgifter på hyresrätter och bostadsrätter (1,6 procent) med 0,4 procentenheter. Högre priser restaurangbesök (2,7 procent) och på inrikes resor (4,8 procent) bidrog också med 0,3 procentenheter. Högre priser på avskrivningar för egna hem (ungefär kostnaden för att

⁴⁶ Protokoll från det penningpolitiska mötet den 24 april 2019, Riksbanken pressmeddelande 2019-05-07

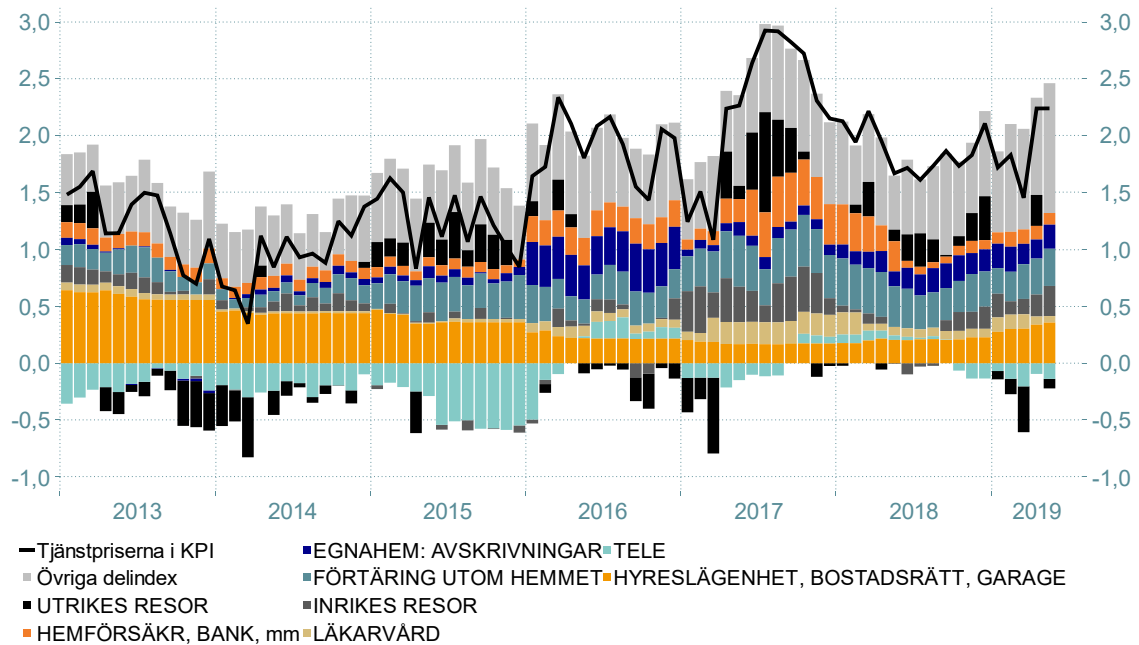
reparera bostadsrätt eller småhus), logi (hotell), tjänster för personlig hygien samt bilreparationer bidrog utöver det med 0,2 procentenheter vardera. Lägre priser på teletjänster och utrikes resor motverkade uppgången av tjänstepriserna i KPI med 0,1 procentenhet, se tabell 5. I april drog istället högre priser på utrikes resor upp tjänstepriserna i KPI med 0,4 procentenheter.

Tabell 5: Bidrag (procentenheter) till tjänstepriserna i KPI, till och med maj 2019

	Maj 2019	Genomsnitt jan-maj 2019	Genomsnitt 2018
Total tjänstepriser, varav	2,2	1,9	1,9
HYRESLÄGENHET, BOSTADSRÄTT, GARAGE	0,4	0,3	0,2
FÖRTÄRING UTOM HEMMET	0,3	0,3	0,3
INRIKES RESOR EXKL BÅTRESOR, FLYTTN	0,3	0,2	0,1
REPARATION O UNDERHÅLL AV BILAR	0,2	0,2	0,1
EGNAHEM, BOSTADSRÄTT: AVSKRIVNING, INRE REP	0,2	0,2	0,2
PERSONLIG HYGIEN, TJÄNSTER	0,2	0,2	0,1
TANDLÄKARARVODE	0,1	0,1	-0,1
NÖJEN O REKR. EXKL TV-LICENS O SPEL	0,1	0,1	0,1
LOGI	0,1	0,0	0,1
KONTROLLBES, KÖRSKOLEUTB, BILFÖRSÄKR	0,1	0,1	0,0
BEGRAVN, HEMFÖRSÄKR, BANK, UTBILDNING	0,1	0,1	0,2
EGNAHEM: VATTEN, AVLOPP, RENH, SOTN	0,1	0,1	0,0
VIN, SPRIT, ÖL: RESTAURANG	0,1	0,1	0,1
LOTTERI, TIPS O TOTO	0,1	0,1	0,0
LÄKARVÅRD	0,1	0,1	0,1
EGNAHEM: TOMTRÄTT, FASTIGHETSSKATT	0,0	0,0	0,1
REPARATION, HUSHÅLLSTJÄNSTER	0,0	0,0	0,0
EGNAHEM: FÖRSÄKRINGSavgifter	0,0	0,0	0,0
POST	0,0	0,0	0,0
UTRIKES RESOR	-0,1	-0,1	0,2
TELETJÄNSTER	-0,1	-0,1	0,0
TV-LICENS	Utgått	Utgått	0,0

Källa: Almega, SCB

Diagram 22: Utvecklingen av tjänstepriserna i KPI och bidrag från delindex (procentenheter), till och med maj 2019

Källa: Almega, SCB

ALMEGA

Banar väg för tjänsteföretagen